

AKÚTNY ZÁPAL – Všeobecné mechanizmy

Doc. MUDr. Roman Beňačka, CSc., mim. prof.

Ústav patologickej fyziológie

Medical Lekárska Fakulta, Univerzita P.J. Šafárika, Košice

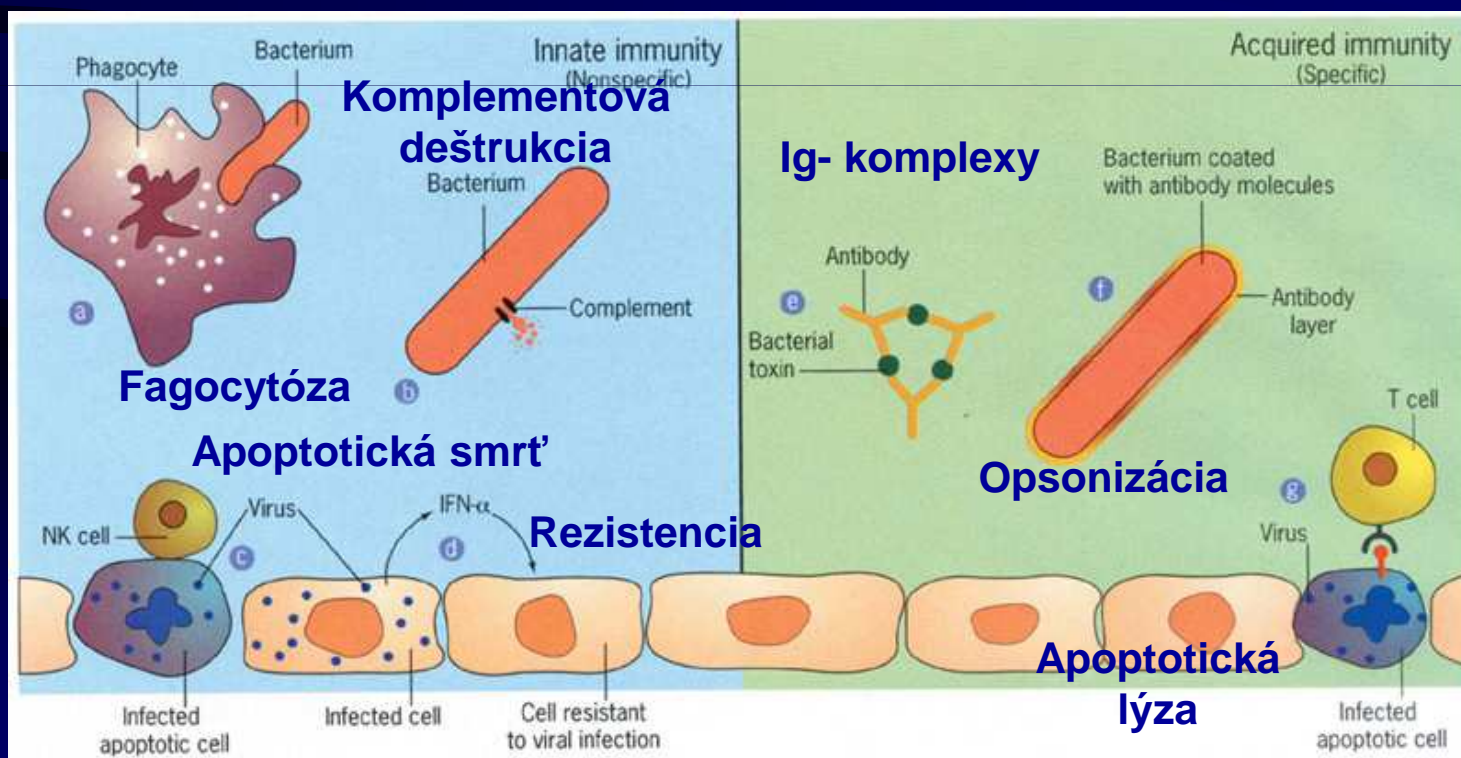
Imunitný dozor

Vrodená imunita (nešpecifická)

- prvá línia ochrany, nezávislá od predošlej expozície patogénu
- rýchla, inherentná, neučí sa, nepamätá si
- nerozlišuje patogény a príčiny (parciálne)
- spoločná pre nás všetkých

Získaná imunita (špecifická)

- indukovaná predošlou expozíciou antigénov,
- pomalšie sa vyvíja, učí sa, pamätá si
- špecifická pre každý antigén
- individuálna, u každého iná

Zápal - Definícia

Alarmová reakcia vaskularizovaného spojiva pri lokálnom poškodení – ak toto presiahne možnosti rezidentnej ochrany

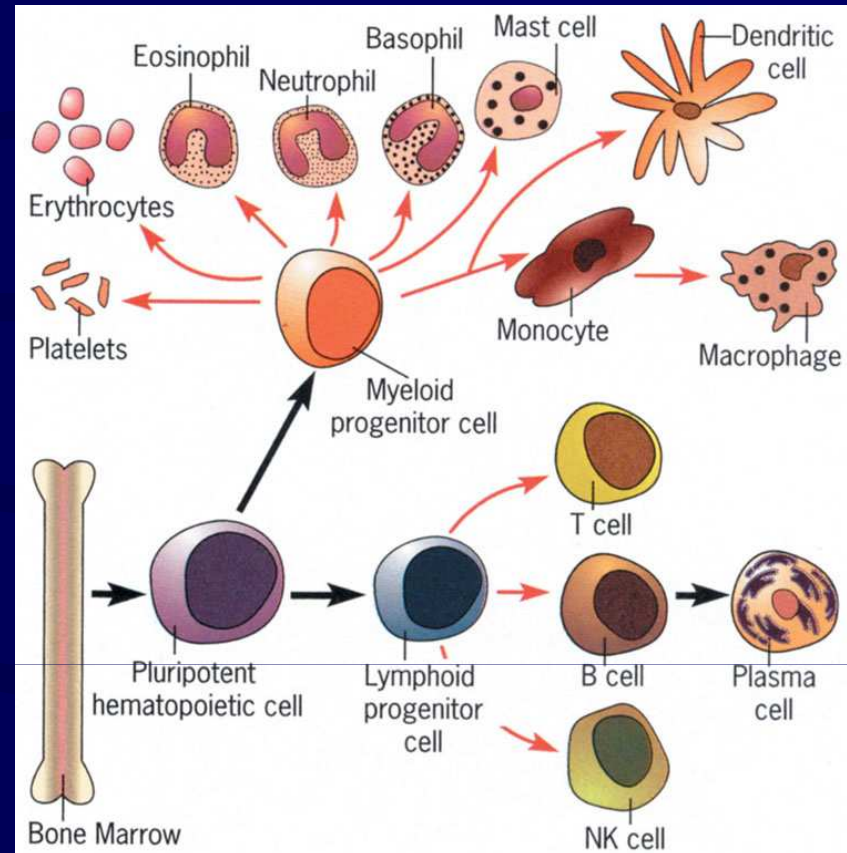
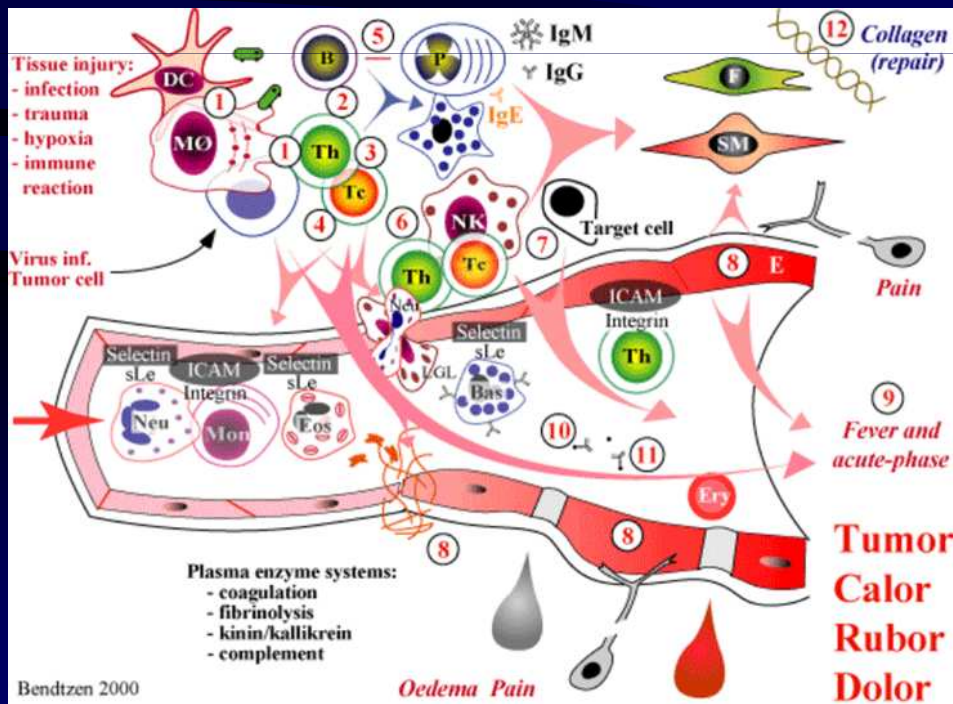
- Privolať zápalové bunky a akumulovať humorálne plazmatické faktory do miesta poškodenia
- Zničiť, odstrániť, zriediť alebo ohraničiť a odseparovať škodlivé agens – útok je necielený, ničí sa všetko v okolí
- Zahájiť proces hojenia
- Naučiť špecifický imunitný systém rozpoznávať škodlivé agens a nabudúce útočiť cielene
- Adaptovať a mobilizovať celý organizmus

Pancierovou päst'ou na zajaca – keď sa rúbe les, lietajú triesky

Zápal - Definícia

Zachovanie integrity organizmu

- Ochrana proti patogénom
- Ochrana voči fyzikálnym a chemickým inzultom
- Ochrana voči vlastným cudzorodým látkam a zmeneným bunkám
- Prevencia vývoja neoplázií

Zápal – Klasifikácie

1. *Klinická – podľa priebehu*

Akútny – do 2 týždňov

Subakútny – 2 - 6 týždňov

Chronický - > 6 týždňov

2. *Histologická – kvalitatívna*

Akútny - mastocyty, neutrofily
(makrofágy, dendritické bunky)

Chronický - monocyty - makrofágy
- lymfocyty

Chronický granulomatózny

- gigantické, penovité bunky a pod.
- fibrocyty (fibrotizácia)

3. *Histologická – obsah*

Alteratívny

Exudatívny – infiltratívny

- serózný, katarálny,

- hnisavý, fibrinózny, hnilobný

Proliferatívny

4. *Intenzita – imunolog.*

Normoergný

Hypoergný - imunodeficiencie

Hyperergný – hypersenzitivita

5. *Rozsah - chirurg.*

Povrchový

Híbkový

Ohraničený (absces)

Difúzný

Príčiny zápalu

- **Exogénne**

- Biologické: vírusy, baktérie, parazity, huby, chlamýdie, prvoky a pod.
- Fyzikálne: mechanické (rany sečné, bodné strelné, pomliaždeniny, kompresia), termické (polálenina, omrzlina), radiačné (UV, RTG, EMŽ)
- Chemické: kyseliny, lúhy, toxíny, xenobiotická
- Cudzorodé materiály: protézy a ortézy, implantáty

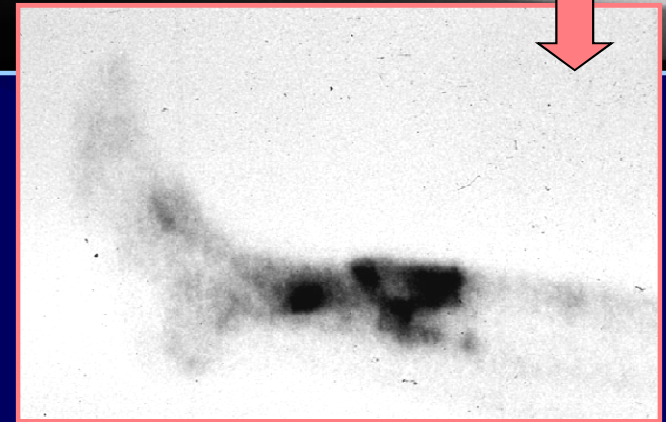
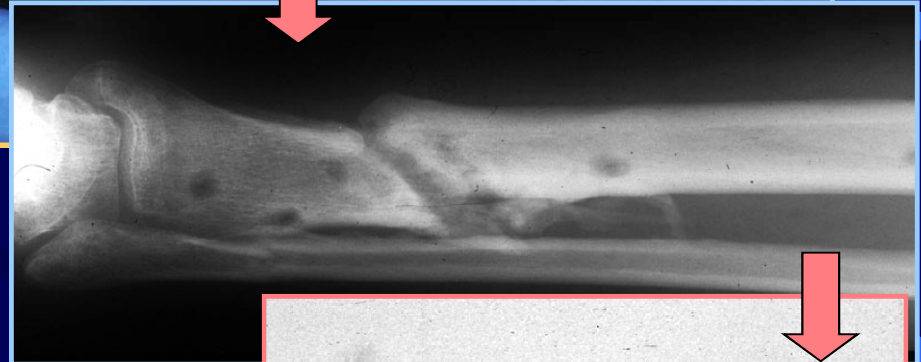
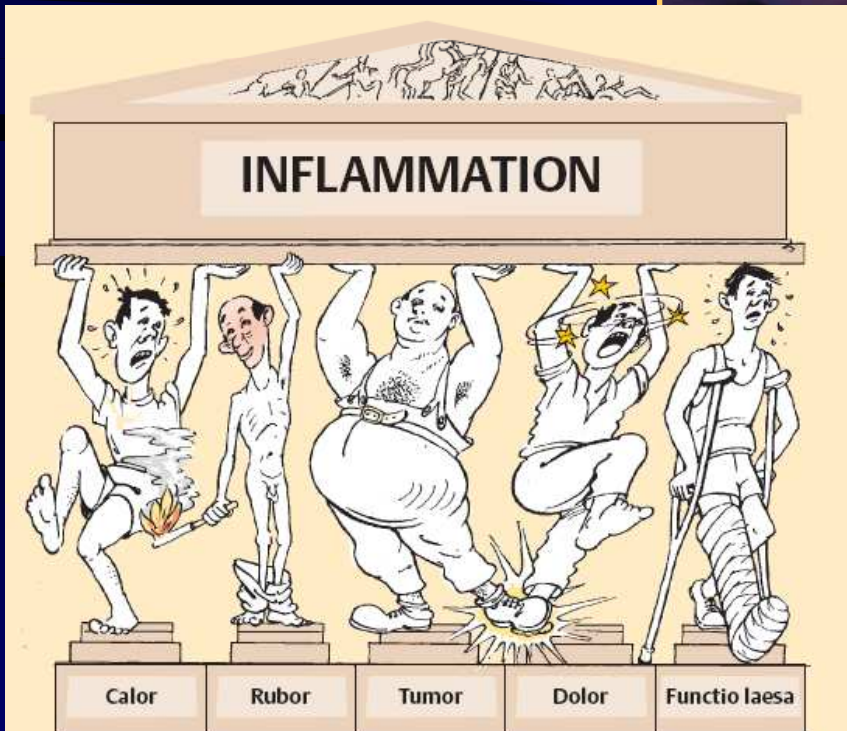
- **Endogénne**

- nekrotické tkanivá, bunky (infarkt, detritus),
- enkapsulované hematómy, trombóza,
- imunologické, genetické defekty,
- depozície metabol. produktov

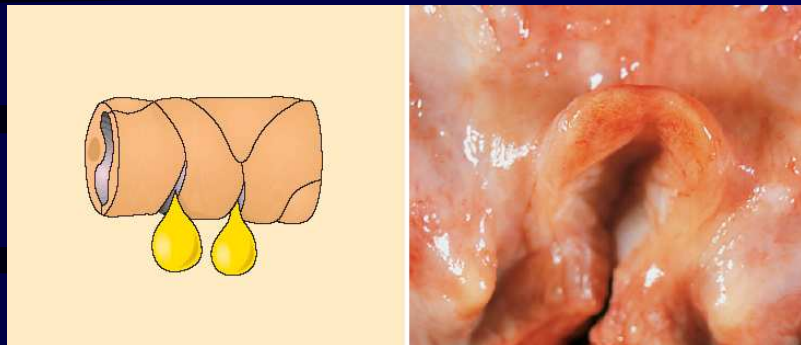
Zápal – Kardinálne príznaky

RUBOR
CALOR
TUMOR
DOLOR
FUNCTIO LAESA

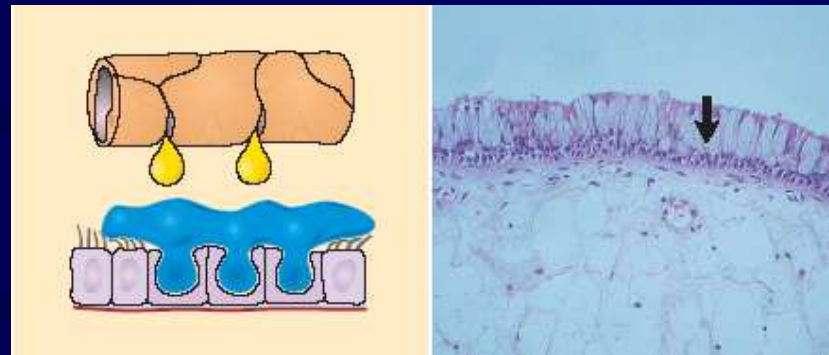

Zápal – Histologické formy

Serózný zápal

Seromucinózný zápal

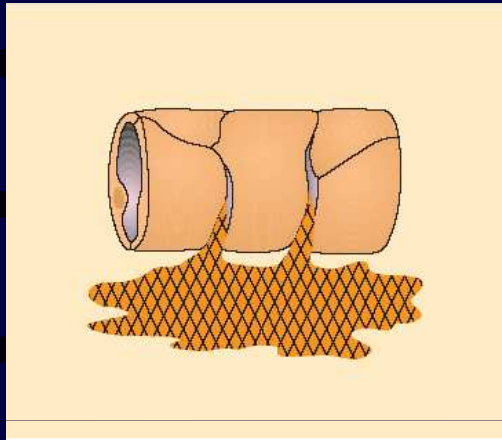

Supuratívny (Hnisavý zápal)

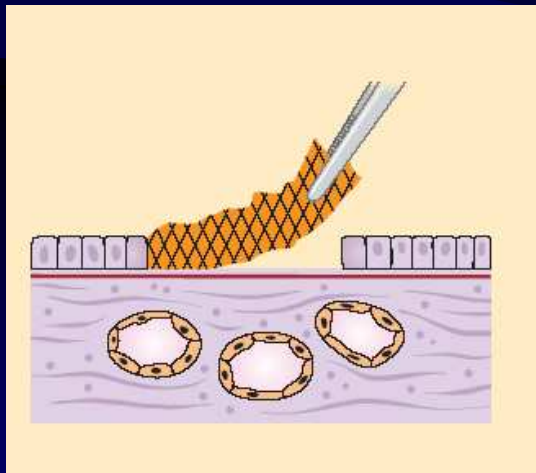

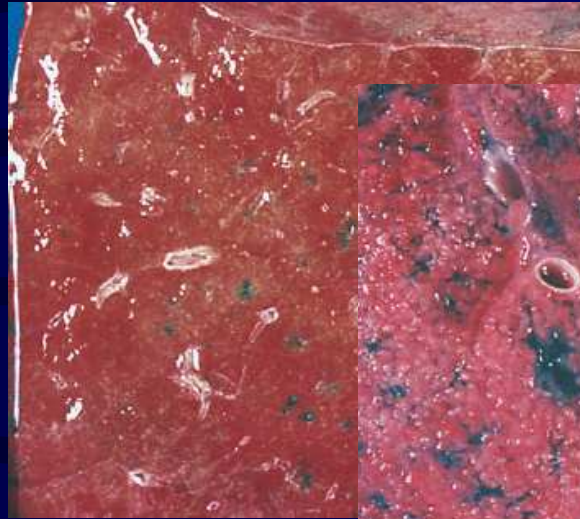
Fibrinózny zápal

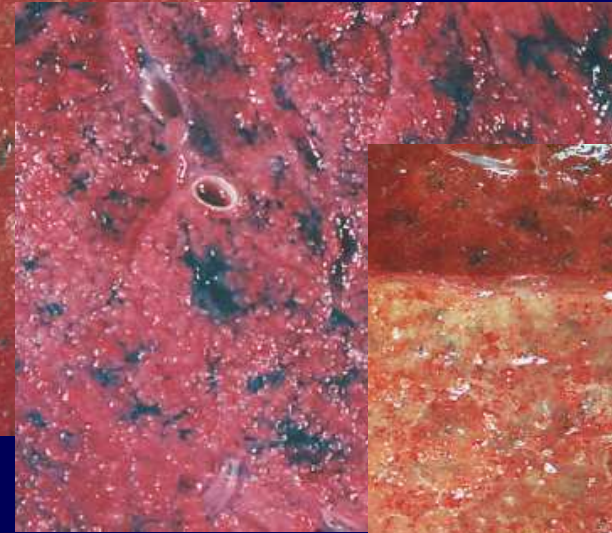
Pseudomembranózny zápal

Fibrinózne -
Supuratívny zápal

Červené
štádium

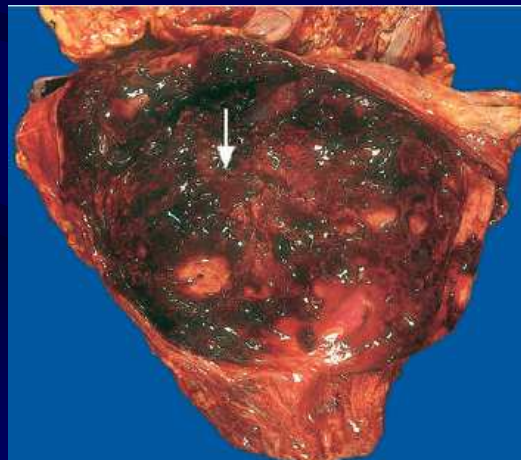
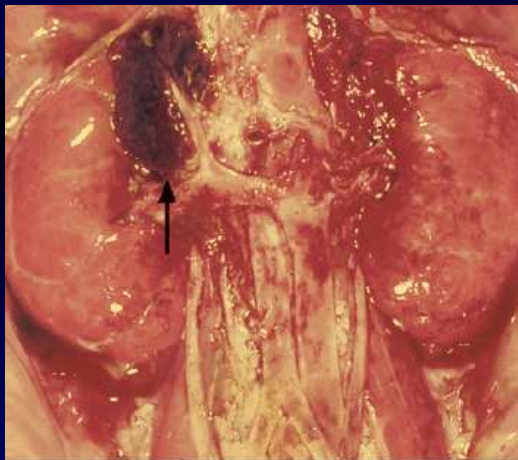
Sivé
štádium

Lobárna pneumónia

Žlté štádium

Hemoragický zápal

Zápal – Mechanizmy

Zápal – Komponenty

(1) Hemodynamické zmeny

(2) Humorálna odpoveď (mediátory)

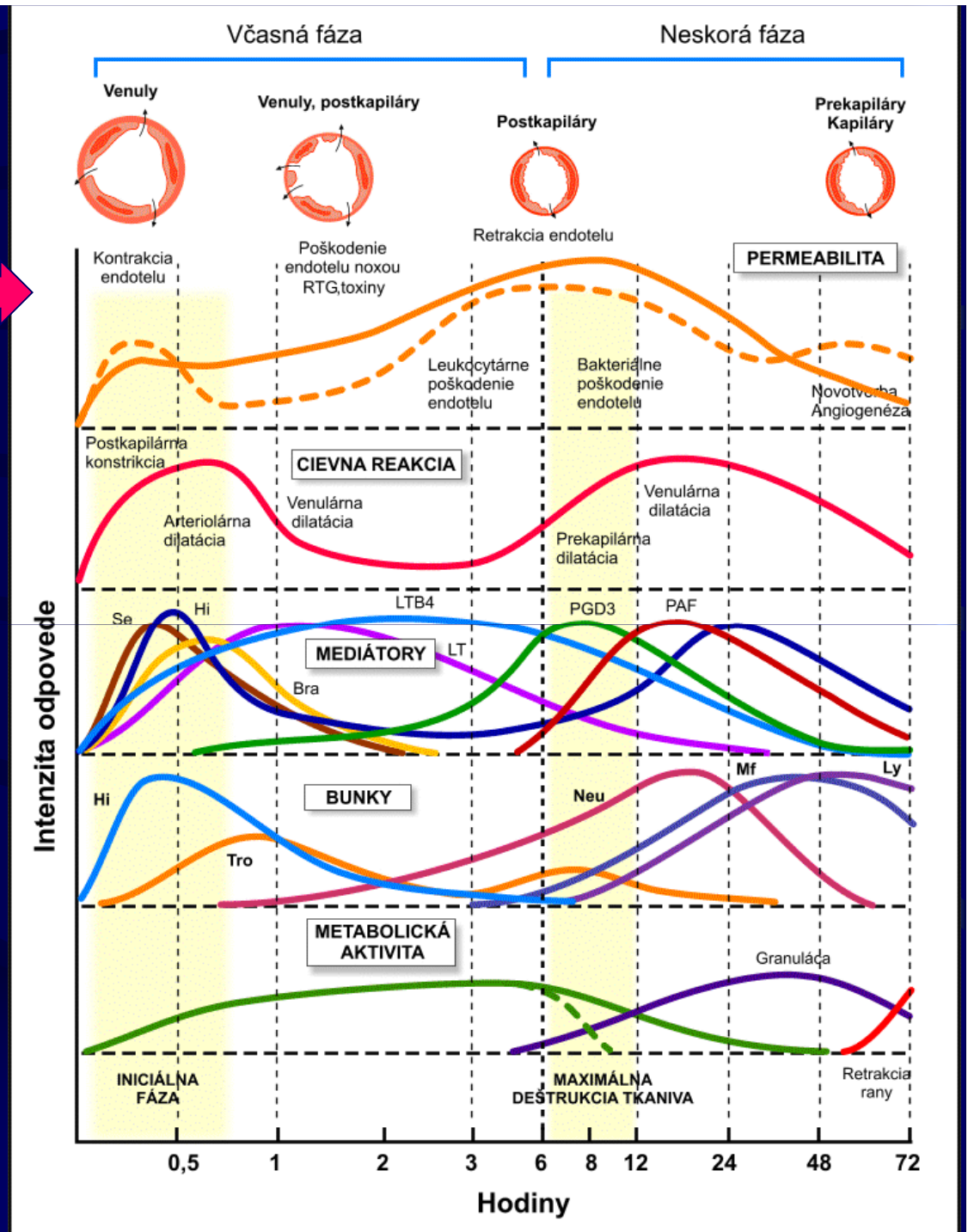
(3) Celulárna odpoveď

(1) Vazokonstrikcia (prechodná, sek - min)

(2) Vazodilatácia (min-hodiny)

(a) Nárast intravaskulárneho tlaku – perfúzie; - trasudát chudobný na proteíny (bez opuchu)

(b) Nárast vaskulárnej permeability - infiltrát bohatý na proteíny (opuch)

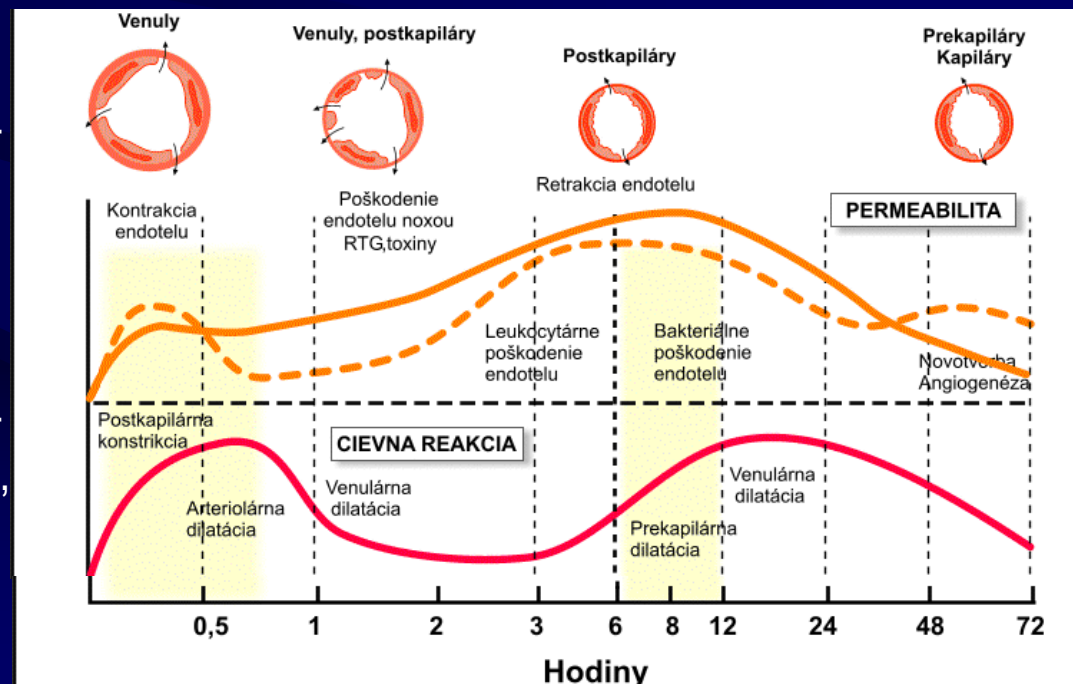

Zmeny permeability

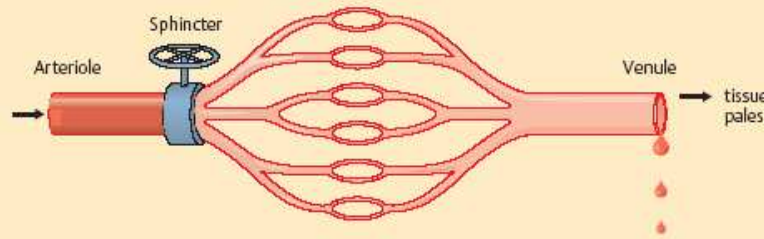
Látka	Endotel	Nástup účinku	Trvanie účinku
Histamin Serotonin Bradykinin, Leukotriény	Venuly (20-60mm)	<15-40 min	15-30 min
TNF- a, IFN -g	Postkapiláry	4-6 hod	24 hod
Bakteriálne enzýmy	Venuly, Kapiláry, Arterioly	<15 min	hod-dni
UV, RTG-žiarenie bakteriálne toxíny	Venuly, Kapiláry	2-12 hod	hod-dni
Leukocytárne enzýmy, ROS	Kapiláry, Prekapiláry, Postkapiláry	<1hod	hod-dni
Angiogenéza	Kapiláry	?	dni

Mechanizmy

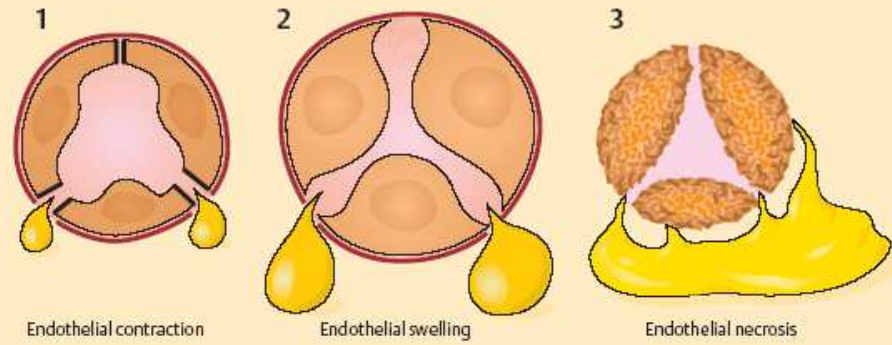
- 1. Endoteliálna kontrakcia/retrakcia** – histamín, bradykinín
- 2. Endoteliálny defekt** – priame poškodenie toxické, mechan, popáleniny a pod.
- 3. Endoteliálne poškodenie** – nepriame, pri degranul. leukocytov, baktériami, depozíciou komplementu + Ig
- 4. Endoteliálna transcytóza** – hojace procesy

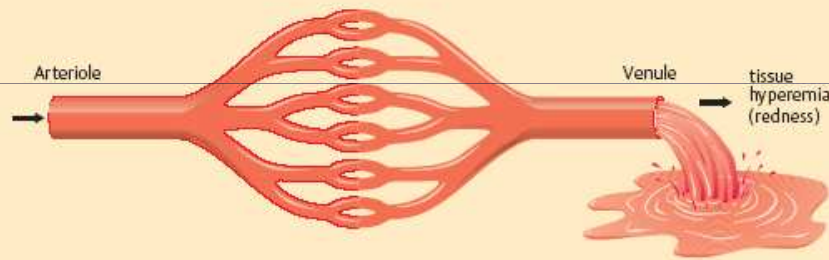
Prvá fáza – prekapilárna konstrikcia; hypoperfúzia

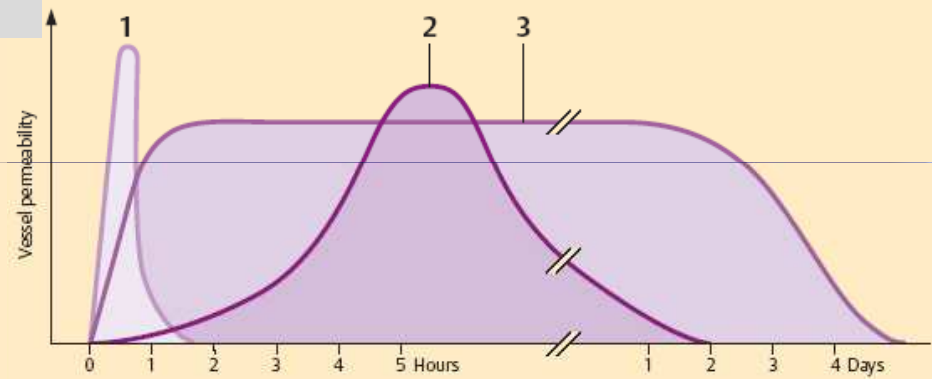
A Endothelial damage leading to vascular permeability

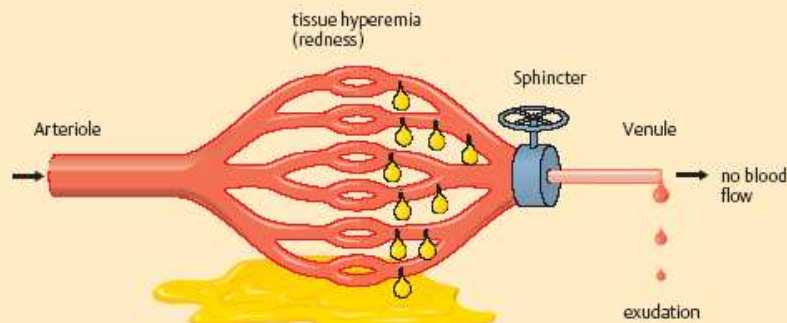
Druhá fáza – normo - hyperperfúzia; zvýšená permeácia; mierne opuchy

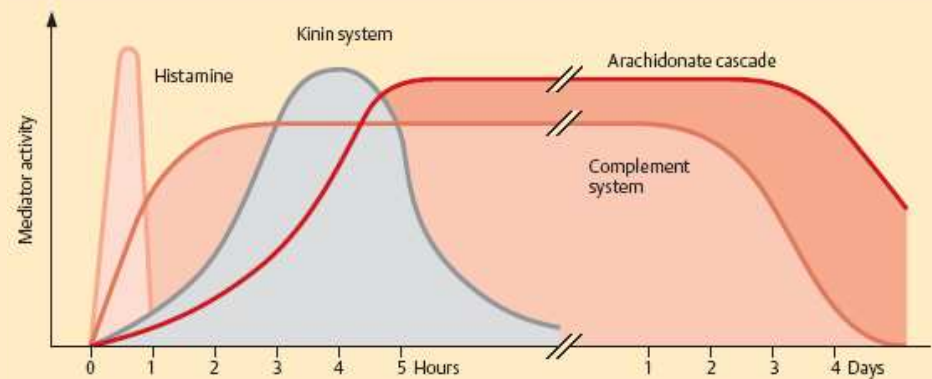
B Types of changes in permeability

Posledná fáza – postkapilárna konstrikcija, hypoperfúzia, Zvýšená permeácia, masívne opuchy

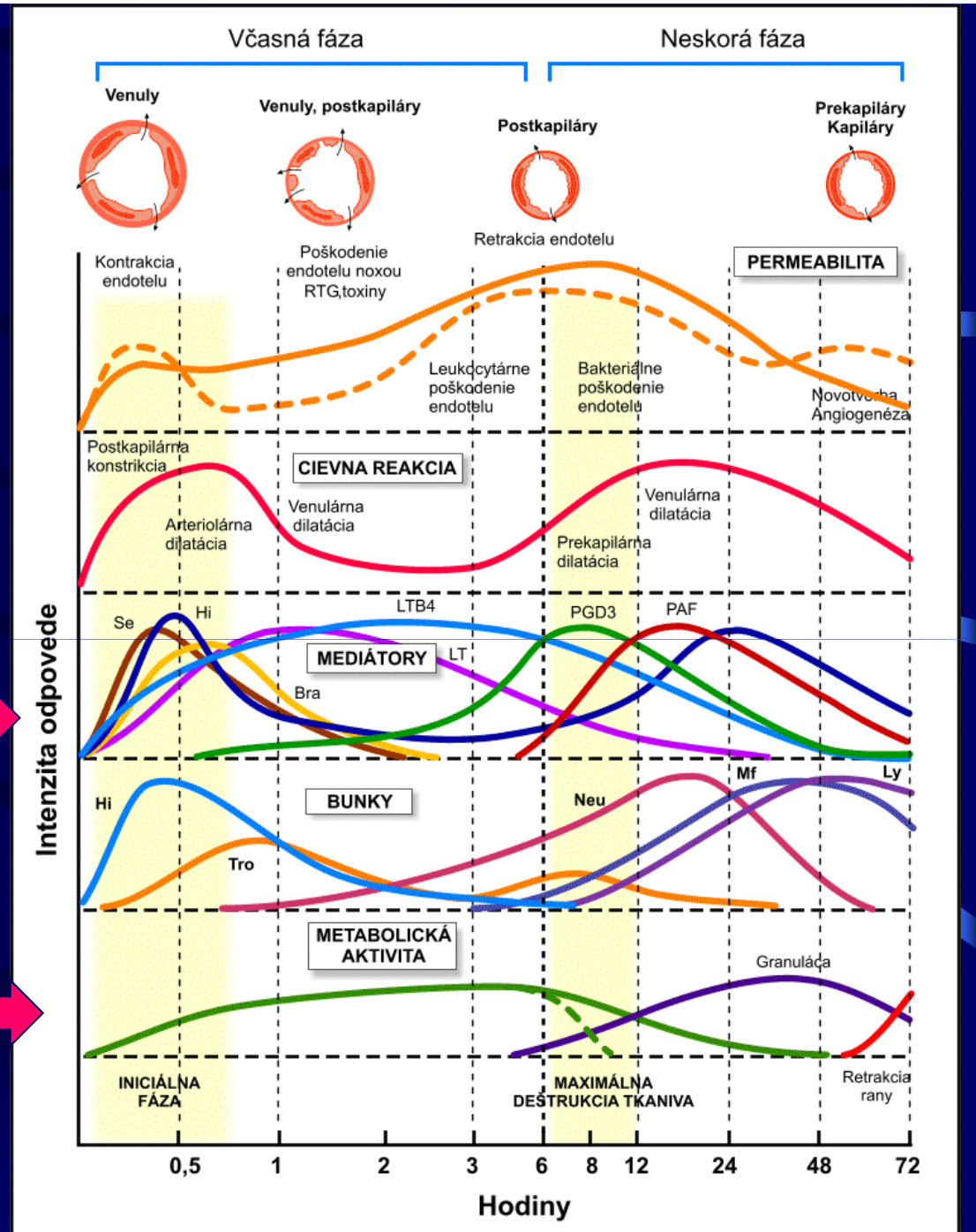
C Mediators of permeability changes

Zápal – Komponenty

- (1) Hemodynamické zmeny
- (2) Humorálna odpoveď (mediátory)
- (3) Celulárna odpoveď

- 1) Vazoaktívne amíny
  - histamín, serotonín
- 2) Plazmatické proteázy
  - koagulačné faktory
  - bradykinín a iné kiníny
  - komplement
- 3) Lipidové mediátory
  - eikozanoidy (PG, LT, EPX,)
  - platelet activating factor (PAF)
- 4) Cytokíny & Chemokíny
  - IL-1, IL-6, TNF, IL-8, IL-2
- 5) Oxid dusnatý (NO)

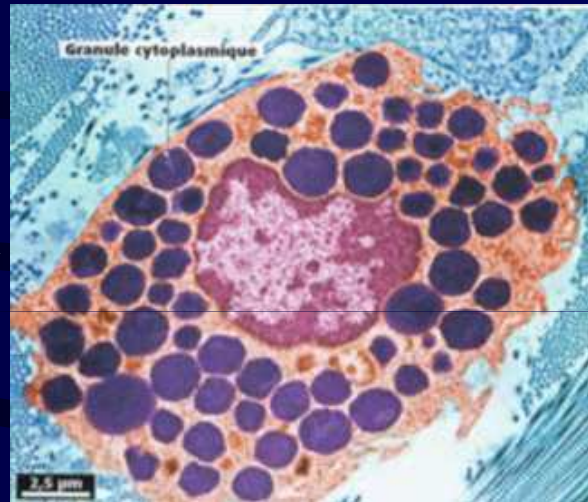

(1) Vazoaktívne amíny - Histamín

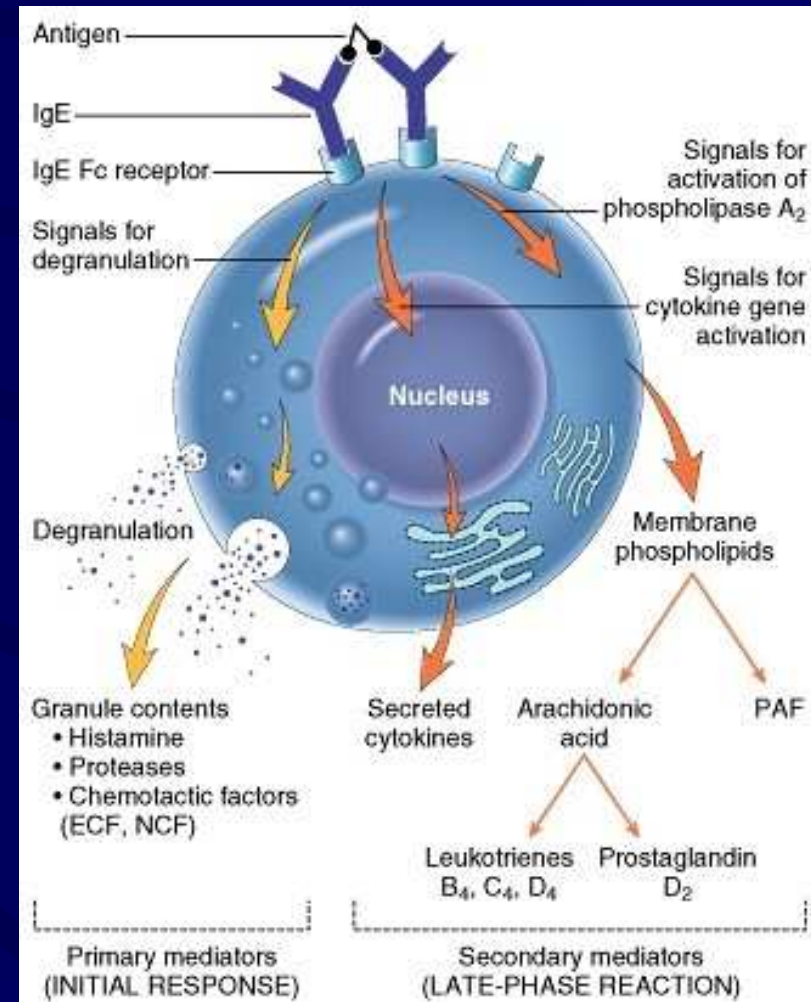
Zdroje: **Mastocyty**, Bazofily, Doštičky

Fyzikálne
poškodenie
Imunitné
Komplement
Cytokíny

Degranulácia

- Prechodná vazodilatácia (10-15 min)
- Zvýšená vaskulárna permeabilita

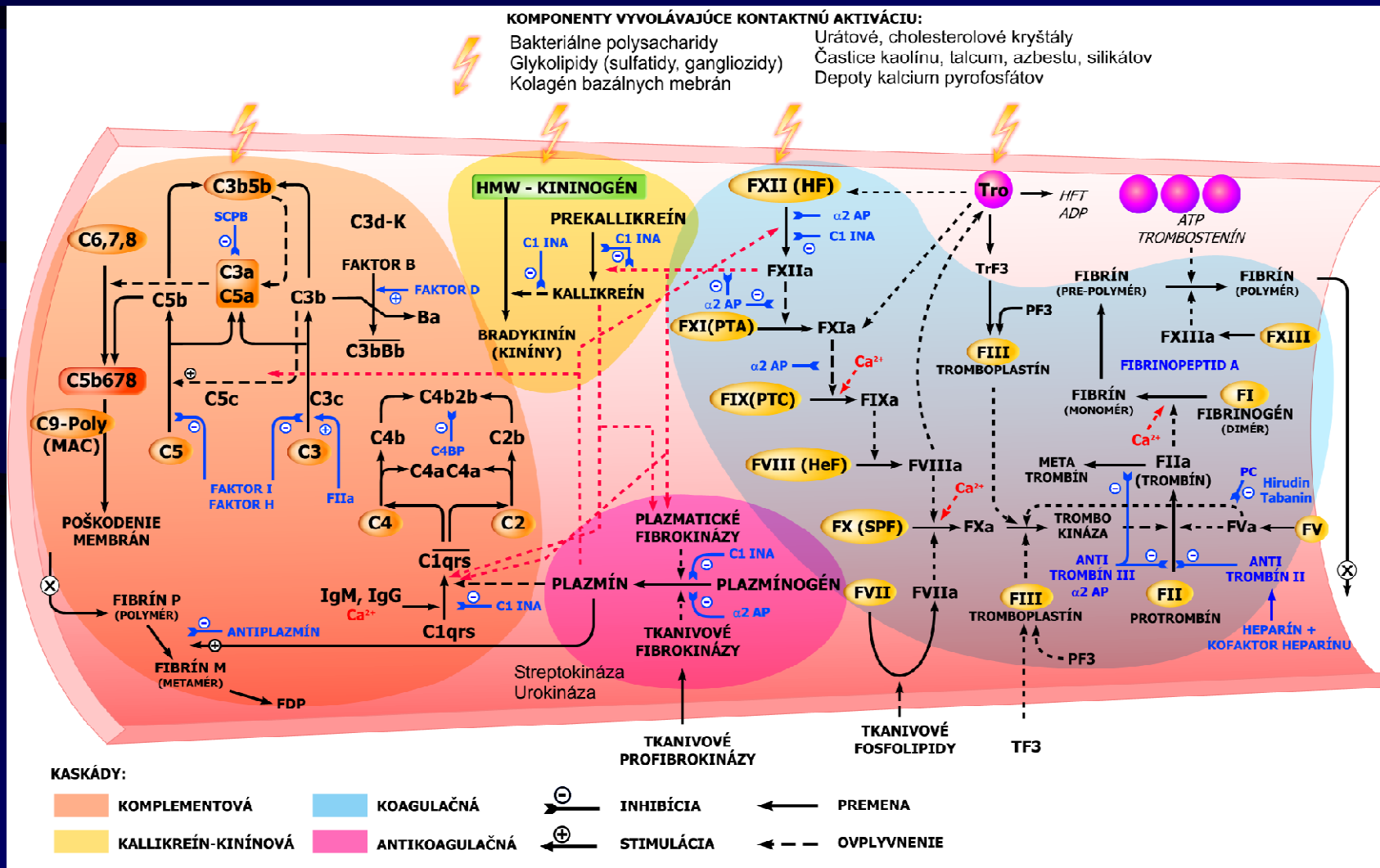

(2) Systém plazmatických proteáz

A) Koagulačné faktory + antikoagulanty

B) Kalikreín-kinínový systém

C) Komplement

(2) Plazmatické proteázy

A) Koagulácia - tvorba trombov

Trombín

- priama aktivácia endotelu

{ Kontrakcia endotelu
Adhézia Leu

- tvorba fibrínu $\Leftrightarrow$ fibrinopeptidy

{ chemotaxia

- Cievna permeabilita
- Migrácia Leu
- Tvorba trombu

(2) Plazmatické proteázy

A) Koagulačný systém - Fibrinolýza

Plazmín

- rozpúšťa fibrín → degradačné producty
- degradácia komplementu C3 $\rightarrow$ C3a, C3b
- aktivuje faktor XII (Hageman)

Spätná väzba

Vaskulárna permeabilita
Migrácia Leu
Trombolýza

B) Kininový systém

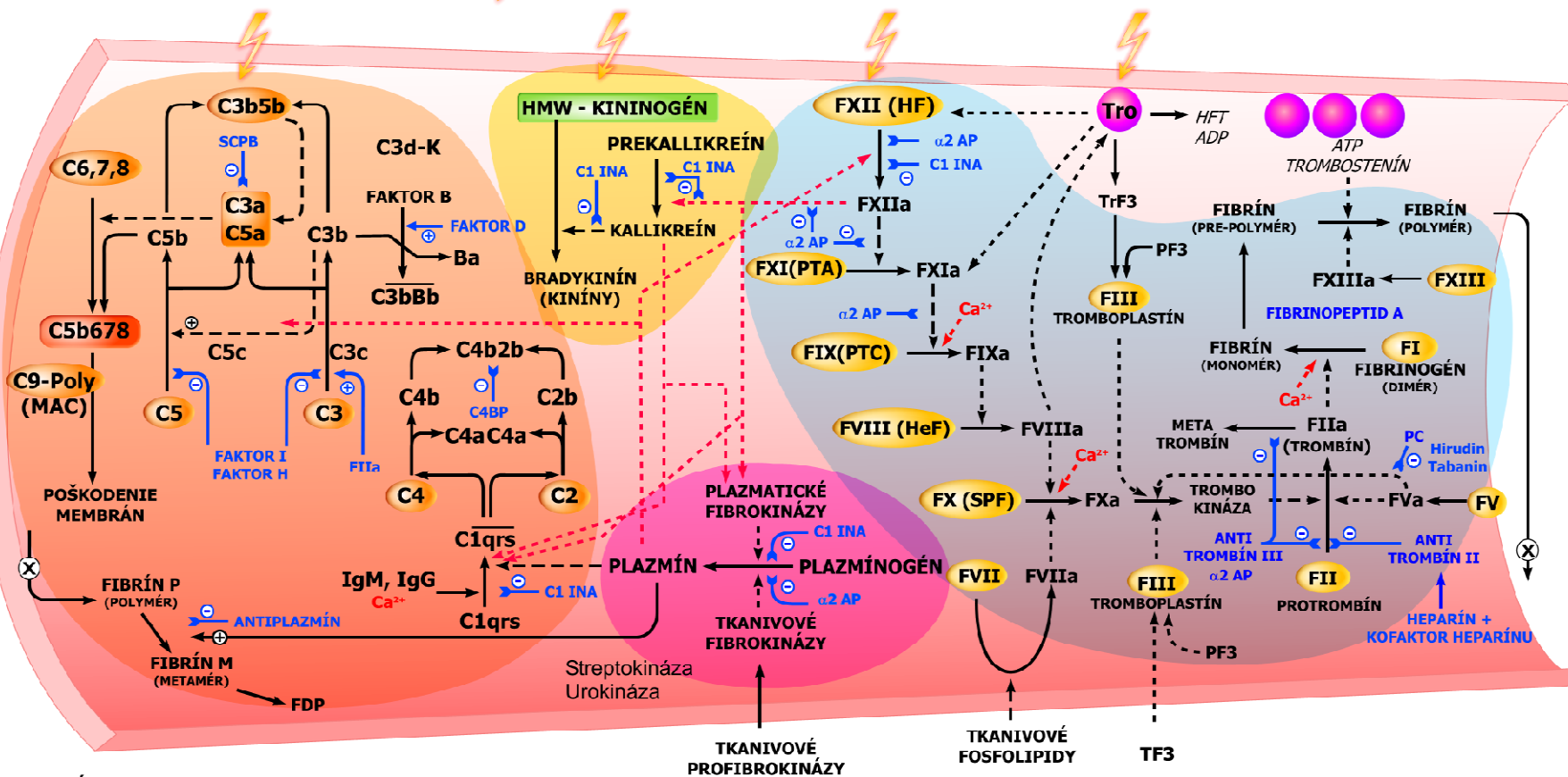

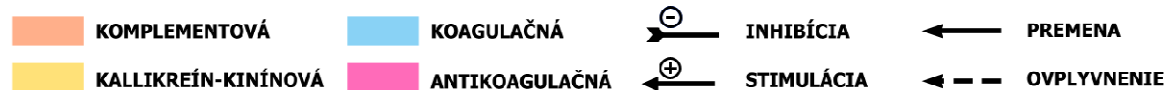
KOOPERATÍVNE VZŤAHY PLAZMATICKÝCH HUMORÁLNYCH SYSTÉMOV PRI ZÁPALE

KOMPONENTY VYVOLÁVAJÚCE KONTAKTNÚ AKTIVÁCIU:

Bakteriálne polysacharidy	Urátové, cholesterolové kryštály
Glykolipidy (sulfatidy, gangliozydy)	Častice kaolínu, talcum, azbestu, silikátov
Kolagén bazálnych membrán	Depoty kalcium pyrofosfátov

KASKÁDY:

C) Komplementový systém

Aktivácia komplementu

KLASICKÁ

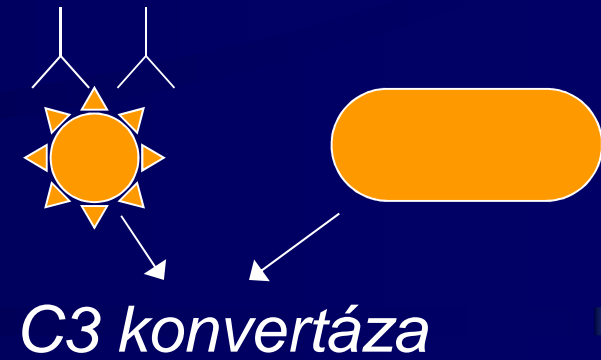
Komplex
Ag-Ab

LEKTÍNOVÁ

Mannose binding protein
Plazmatické proteázy

ALTERNATÍVNA

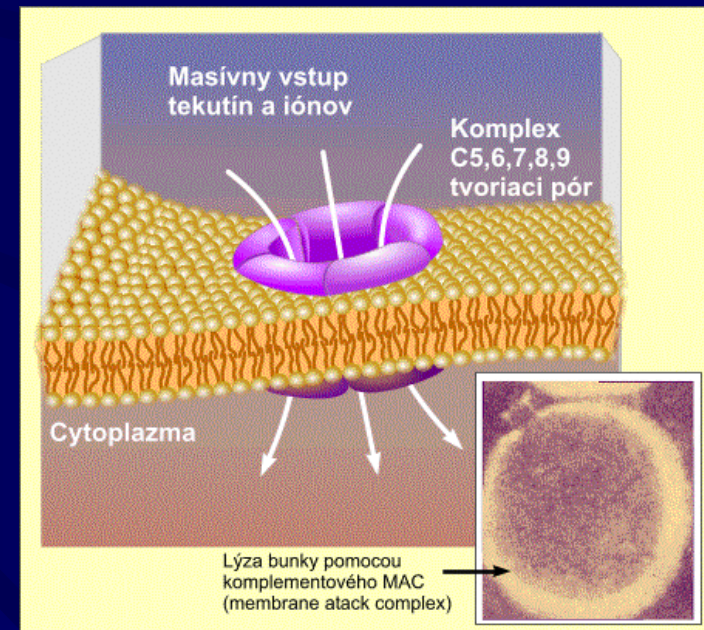
Patogénne povrchy
Properdíny

C3 konvertáza

Efekty komplementu

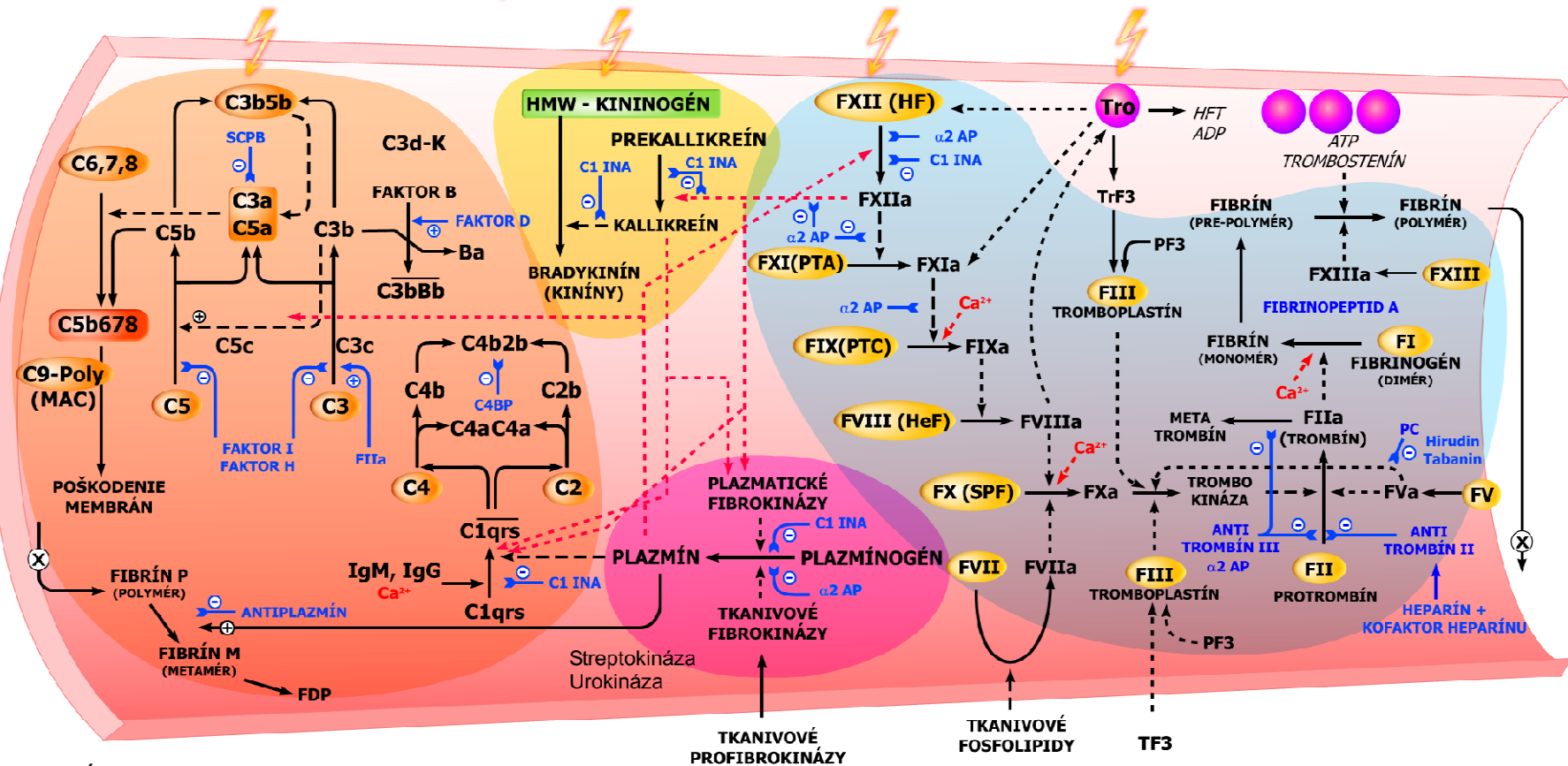
- Bunková lýza:
  - **C5-C9** (Membrane attack complex)
- Vaskulárna permeabilita a vazodilatácia:
  - **C3a, C5a, (C4a)** (anafylatoxíny)
  - **C5a** – metabolizmus kys. arachidonovej
- Adhézia Leu, chemotaxia, a aktivácia
  - **C5a**
- Fagocytóza
  - **C3b** - opsonizácia baktérií

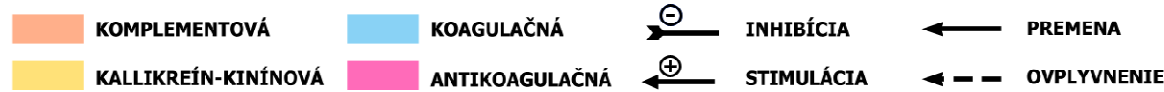
KOOPERATÍVNE VZŤAHY PLAZMATICKÝCH HUMORÁLNYCH SYSTÉMOV PRI ZÁPALE

KOMPONENTY VYVOLÁVAJÚCE KONTAKTNÚ AKTIVÁCIU:

<p>⚡</p> <p>Bakteriálne polysacharidy</p> <p>Glykolipidy (sulfatidy, gangliozydy)</p> <p>Kolagén bazálnych membrán</p>	<p>⚡</p> <p>Urátové, cholesterolové kryštály</p> <p>Častice kaolínu, talcum, azbestu, silikátov</p> <p>Depoty kalcium pyrofosfátov</p>
--	--

KASKÁDY:

BIOLOGICKÝ ÚČINOK ZLOŽIEK KOMPLEMENTU

Súčasti, fragmenty	Biologický účinok
C5a, C3a, C4a, C5adesArg	Zvýšenie vaskulárnej permeability; Vazokonstrikcia, Degranulácia mastocytov, bazofilov
C3a, C5a, C5adesArg	Chemotaxia neutrofilov Stimulácia produkcie metabolitov AA
C3b, C4b	Oponizácia baktérii
C1q, C3b, C5a, C5adesArg	Stimulácia respiračného vzplanuti a fagocytov
C5b678(9)n	Cytolytický komplex (baktérie, bunky)
C1r, C3b	Solubilizácia cirkulujúcich imunokomplexov
C5a	Chemotaxia Neu, Eo, Ba Degranulácia Neu, Tvorba superoxidu

OCHORENIA SPOJENÉ S DEFEKTOM KOMPLEMENTU

Absencia faktora	Manifestácia
C1q	Sepsa, Kožné zápal, Lupus erythematodes, Glomerulonefritídy
C1q, C1r, C1s, C2, C4	Lupus erythematodes, Dermatomyozitídy, Glomerulonefritídy
C2	Vaskulitídy, Henoch - Schölleinova purpura, Kožné zápal, Juvenilná reumatoidná artritída
C3a, C5a, C4a	Porucha fagocytózy, chemokinézy, chemotaxie
C3a, Faktor I	Ťažké rekurentné pyogénne infekcie
C5, C6, C7, C8, C9 Faktor P	Ťažké infekcie, Neisseria gonorrhoe

DEFEKTY A ABNORMITY BIELKOVINOVÝCH REGULÁTOROV KOMPLEMENTU

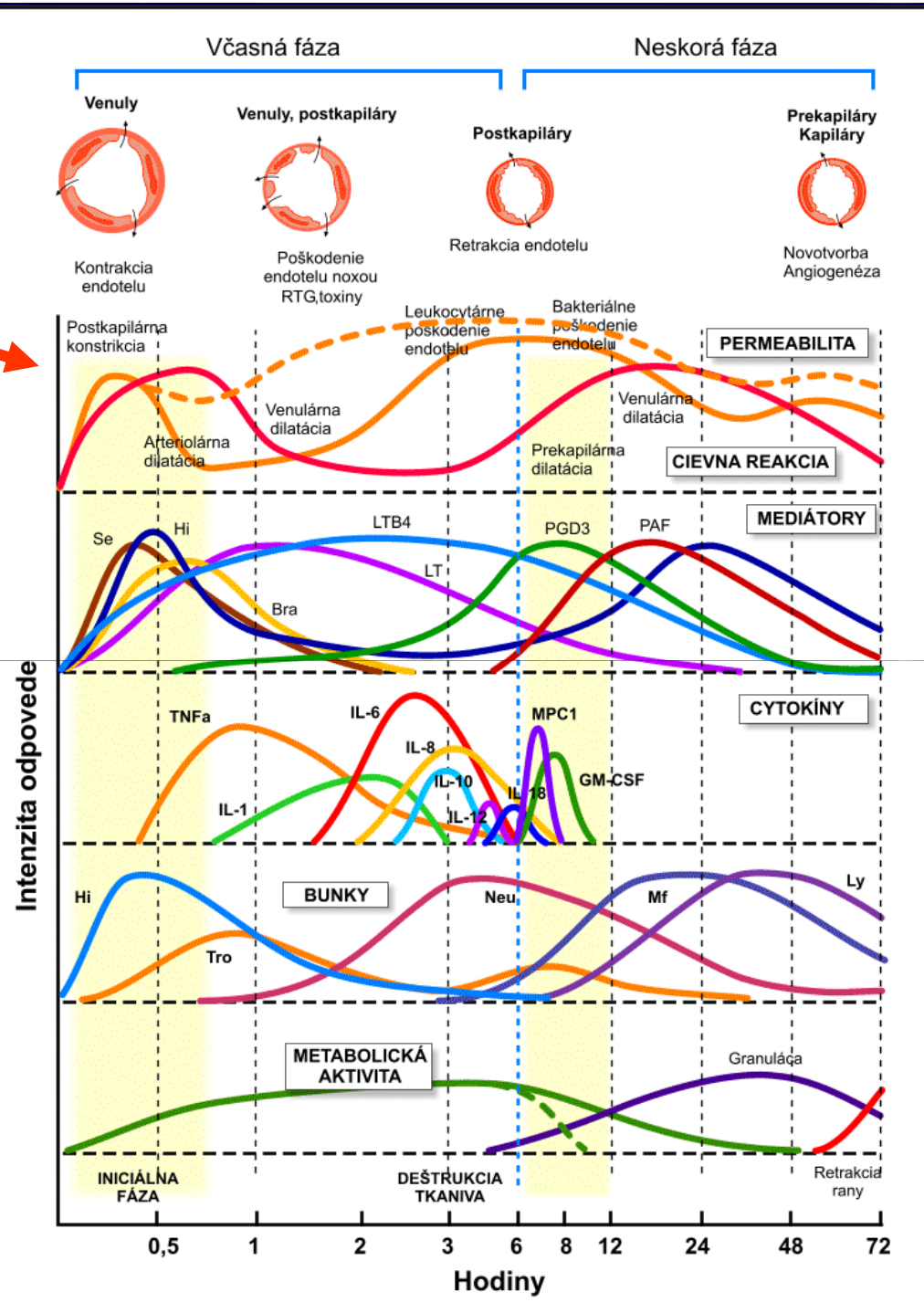
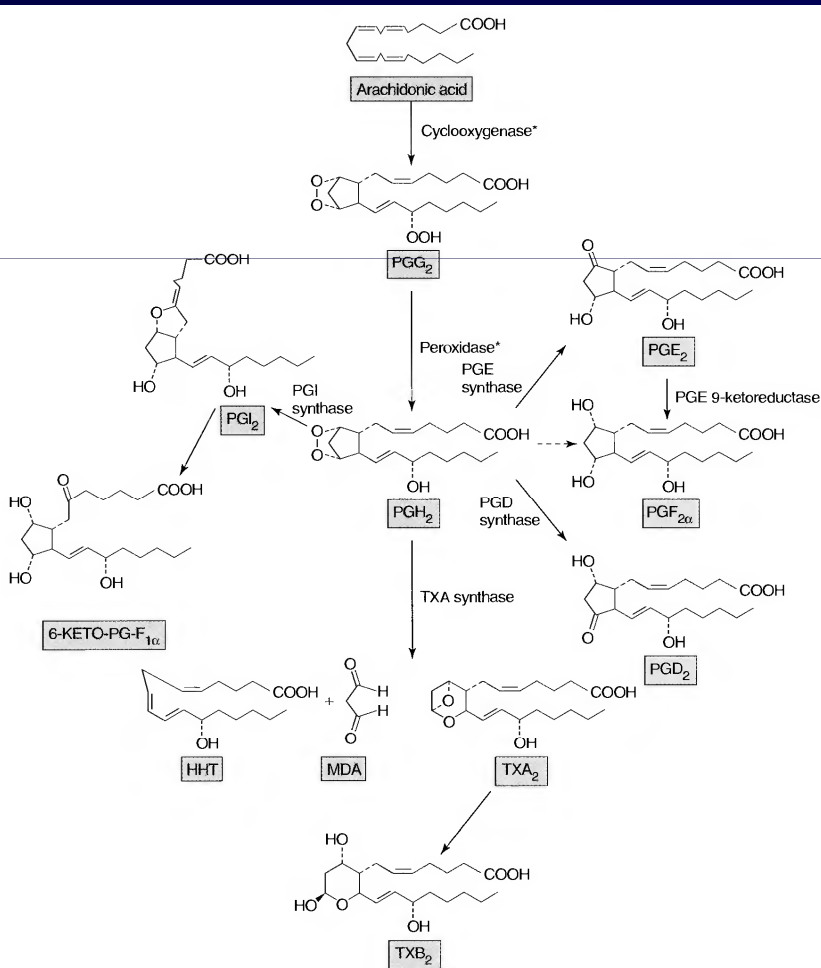
Defekt (deficit)	Porucha komplementu	Patologický efekt
1 C1 - inhibítor	Porucha klasickej aktivácie; - spotreba C3	Akútny kožný a mukózo-membránový edém Hereditárny & získaný angioneurotický edém
2 Faktor I	Porucha klasickej cesty; - spotreba C3; (F-I na viazaním na C4b aktiváciu inhibuje)	Pyogénne infekcie, Vaskulitída, Glomerulonefritída
3 Faktor H	Porucha alternatívnej cesty; - spotreba C3	Pyogénne infekcie, Vaskulitída, Glomerulonefritída, Parciálne lipodystrofie
4 DAF (Decay accelerating factor)	(Napomáha klasickej i alternatívnej disociácii C3 konvertáz	Komplementom-navodená intravaskulárna hemolýza Paroxyzmálna nočná hemoglobínúria
5 HRF (Homologous restrictive factor)	(Väzobná bielkovina C8 zabraňujúca vznik membrán. lytic. kompl.	Komplementom –navodená intravaskulárna hemolýza Paroxyzmálna nočná hemoglobínúria
6 CD59/MIRL (membrane inhibitor of reactive lysis)	Zabraňuje väzbu C7,C8,C9 ku komplexu C5b/C6	Komplementom- sprostredkovaná intravaskulárna hemolýza Paroxyzmálna nočná hemoglobínúria
7 CR1(C3b-receptor)	Inhibícia C3- konvertázy (klasic. i altern.); opsonínový receptor	Syst. lupus erythematodes
8 CR3 (C3bi-receptor) (Leu-CAM2)	Porucha adherencie Leu a Mo (fagocytóza vedená cez C3bi)	Pyogénne infekcie

Najdôležitejšie zápalové mediátory v nešpecifickej imunitnej odpovedi

Aktívna látka	Zdroj	Biologický účinok
Histamin	Mastocyty, Bazofily, Granulocyty	vazodilatácia, vaskulárna permeabilita bronchokonstrikcia
Platelet-activating factor (PAF)	Mastocyty, Bazofily, Eozinofily, Neutrofilý, Granulocyty, Makrofágy, Trombocyty	vaskulárna permeabilita, aktivácia mastocytov, bazofilov a neutrofilov, bronchokonstrikcia (PAF >> histamin)
SRS-A (= leukotriény C4, D4, E4)	Mastocyty, Eozinofily, Neutrofilý, Makrofágy	bronchokonstrikcia, (bronchospazmus), vaskulárna permeabilita (SRS-A >> His)
Leukotrién B4	podobne ako SRS-A	chemotaktický faktor pre eosinofily, neutrofilý a makrofágy
Prostaglandin E2	Makrofágy	vazodilatácia
C3a, C5a	Rozpadové produkty komplementu	degranulácia mastocytov, chemotaxia (C5a), "histamin-like" aktivita
Bradykinin	Štiepny produkt kininogénu	"histamin-like" aktivita, "klasická" aktivácia komplementu a koaktivácia koagulačnej kaskády (FXII -> FXIIa)
Lyzozomálne enzýmy	Neutrofilý, Eozinofily, Makrofágy, Mastocyty	baktericídny účinok na slizniciach
Reaktívne formy kyslíka (ROS)	Makrofágy, Neutrofilý, Eozinofily	cytotoxicita sprostredkovaná oxidáciou lipidov a proteínov, aktivácia makrofágov, mastocytov, neutrofilov a eozinofilov

3) Lipidové mediátory

- Eikozanoidy – prostaglandíny, leukotriény
- Doštičkový aktivačný faktor (PAF)

3) Lipidové mediátory

Membránové fosfolipidy

Fosfolipázy

Steroidy

Kys. arachidonová

Lipoxygenázy

Cyclooxygenázy (COX)

ASA
NSAID
S

Leukotriény

Prostaglandíny

3) Lipidové mediátory

Prostaglandíny

Prostacyklín (PGI_2)

- vazodilatácia, inhibícia agregácie Tro

Thromboxán (TXA_2)

- vazokonstrikcia, stimuluje agregácie Tro

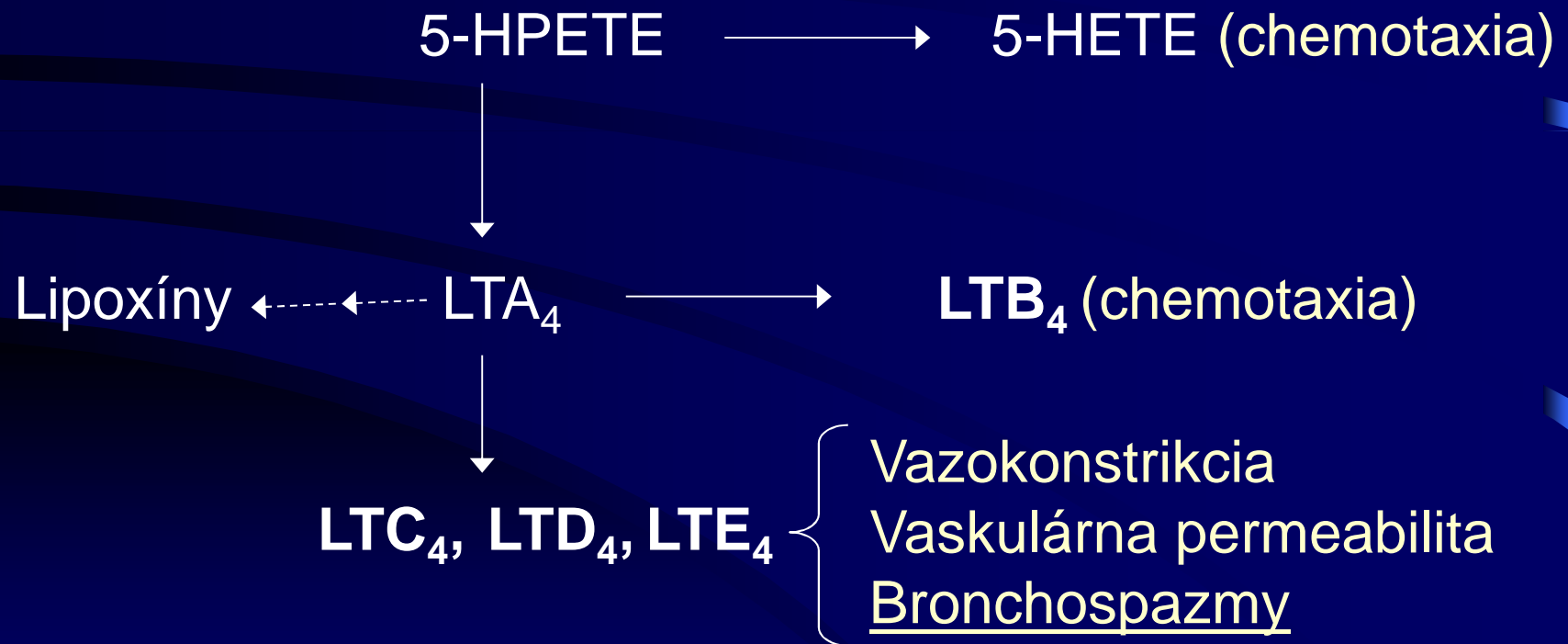
PGD_2 , PGE_2 , $\text{PGF}_{2\alpha}$

- vasodilatácia, edém

3) Lipidové mediátory

Leukotriény

ÚČINKY METABOLITOV KYSELINY ARACHIDONOVEJ V ZÁPALE

Látka	Syntéza	Cieľ	Biologický účinok
PGI₂	Srdce, End	Tro, Hladké svaly Mf	Inhibícia Tro agregácie & degranulácie, uvoľnenia PDGF, Vazodilatácia, Bronchodilatácia
PGF₂α	Obličky, slezina, srdce, Tro	Hladké svaly	Vazokonstrikcia, Bronchokonstrikcia, Spazmy sfinkterov
PGE₂	Obličky, slezina, srdce, End, Hladké svaly ciev	Hladké svaly, uterus, Tro	Vazodilatácia, Bronchodilácia, Kontrakcia uteru Inhibícia zápalovej celulárnej odpovede, Agregácia Tro
PGD₂	Ma, End	Hladké svaly	Vazodilatácia , ? Bronchokonstrikcia, Zvýšená mikrovaskulárna permeabilita
PGH₂	Tro	Hlad. sv., Tro	Agregácia Tro, Vazokonstrikcia
TXA₂	Tro	Trombocyty, Hladké svaly	Stimulácia agregácie a degranulácie Vazokonstrikcia, ? Bronchokonstrikcia, Stimuluje zápalovú celulárnu reakciu
TXB₂	Tro		Vazokonstrikcia

Neu, neutrofil; Eo, eozinofily; Ba, bazofily; Tro, trombocyty; End, endotel; Mo monocyty; Mf makrofágy; Ma mastocyty; Epi epitel; SRS- A slow reactive substance of anaphylaxis

ÚČINKY METABOLITOV KYSELINY ARACHIDONOVEJ V ZÁPALE

Látka	Syntéza	Cieľ	Biologický účinok
LTB4	Mo, Neu, Eo, Ba, Ma, Epi	Fagocyty, Endotel	Zvyšuje Leu chemotaxia, agregácia, adherencia k End, Zvýšená vaskulárna permeabilita
LTC4	Mo, alveolárne Mf, Ba, Eo, Ma, Epi		Súčasť SRS-A, Vazokonstrikcia, Bronchokonstrikcia
LTD4	Mo, alveolárne Mf, Eo, Ma, Epi	Hladké svaly, Endotel	Hlavná súčasť SRS-A, Vazokonstrikcia, Zvýšená vaskulárna permeabilita, Bronchokonstrikcia
LTE4	Ma, Ba	Hladké svaly	Vazodilatácia, Bronchokonstrikcia
LXA4, LXB4	Leukocyty, Retikulocyty	Granulocyty, Hladké svaly ciev	Vazokonstrikcia, Stimulácia degranulácie
12-HETE	Tro, End, Hladké svaly ciev	Leukocyty, Hladké svaly ciev	Chemotaxia, Vazokonstrikcia
5-HETE, 5-HPETE	? End	Neu, Eo	zvýšenie expresie CR1 a CR3

Neu, neutrofil, Eo, eozinofily; Ba, bazofily; Tro, trombocyty; End, endotel; Mo monocyty; Mf makrofágy; Ma mastocyty; Epi epitel; SRS- A slow reactive substance of anaphylaxis

3) Lipidové mediátory

Faktor aktivující doštičky (PAF)

- Modifikovaný fosfolipid
- Vylučovaný Leu, doštičkami, endotelom
- Dokáže imitovať väčšinu zápalových prejavov
- Aktivuje trombocyty
- Vaskulárna permeabilita
- Leu agregácia adhézia, chemotaxia
- Stimulácia tvorby iných mediátorov, napr. LT

4) Cytokíny a chemokíny

- **TNF- alfa , Interleukín-1 (IL-1), Interleukín-6 (IL-6)**

Lokálne (parakrinné) účinky: - aktivácia endotelu

- expresia adhezívnych molekúl
- syntéza iných cytokínov a chemokínov
- **agregácia neutrofilov**

Systémové účinky : Reakcia akútnej fázy

CNS: Horúčka, anorexia, somnolencia,

Kostná dreň: leukocytóza, hypotenzia

Pečeň: tvorba proteínov akútnej fázy

- komplement
- koagulačné faktory
- mannose binding protein (mannan binding lectin)

- **Interleukín-8 (IL-8)** – chemotactický efekt na Leu

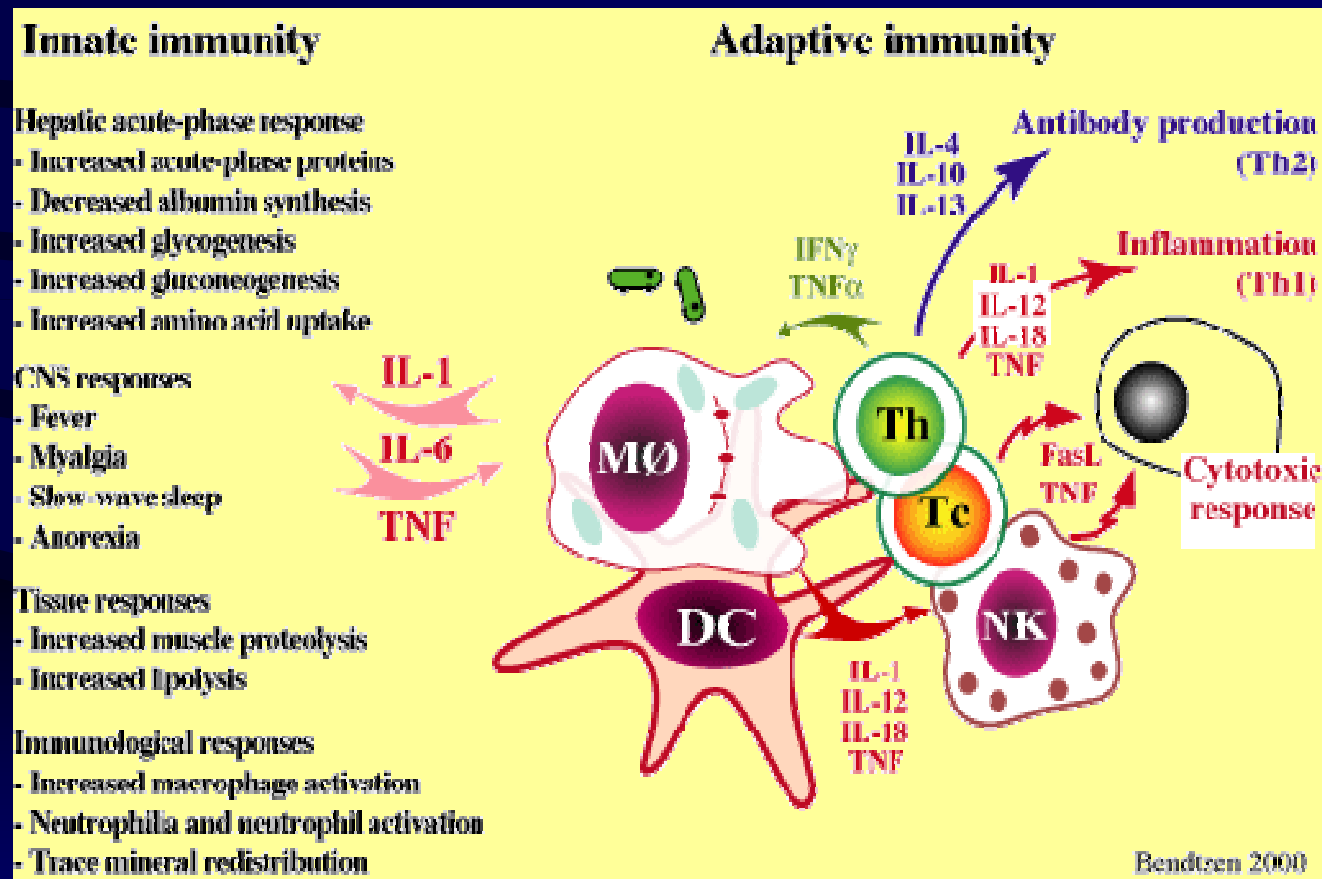
4) Cytokíny a chemokíny

TNF - α , Interleukin-1 (IL-1), Interleukin-6 (IL-6)

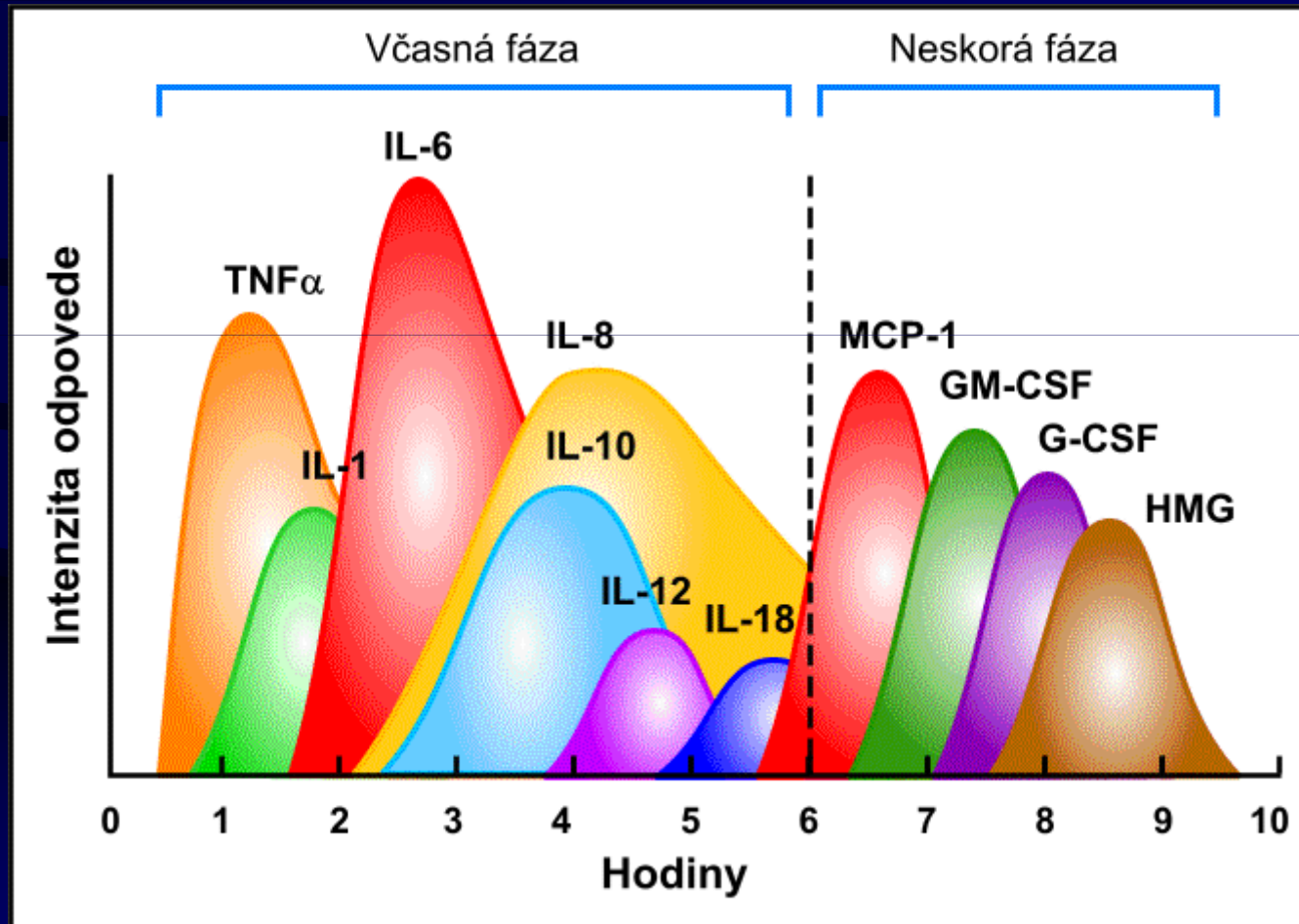
Spojka ku
adaptívnej
imunitě

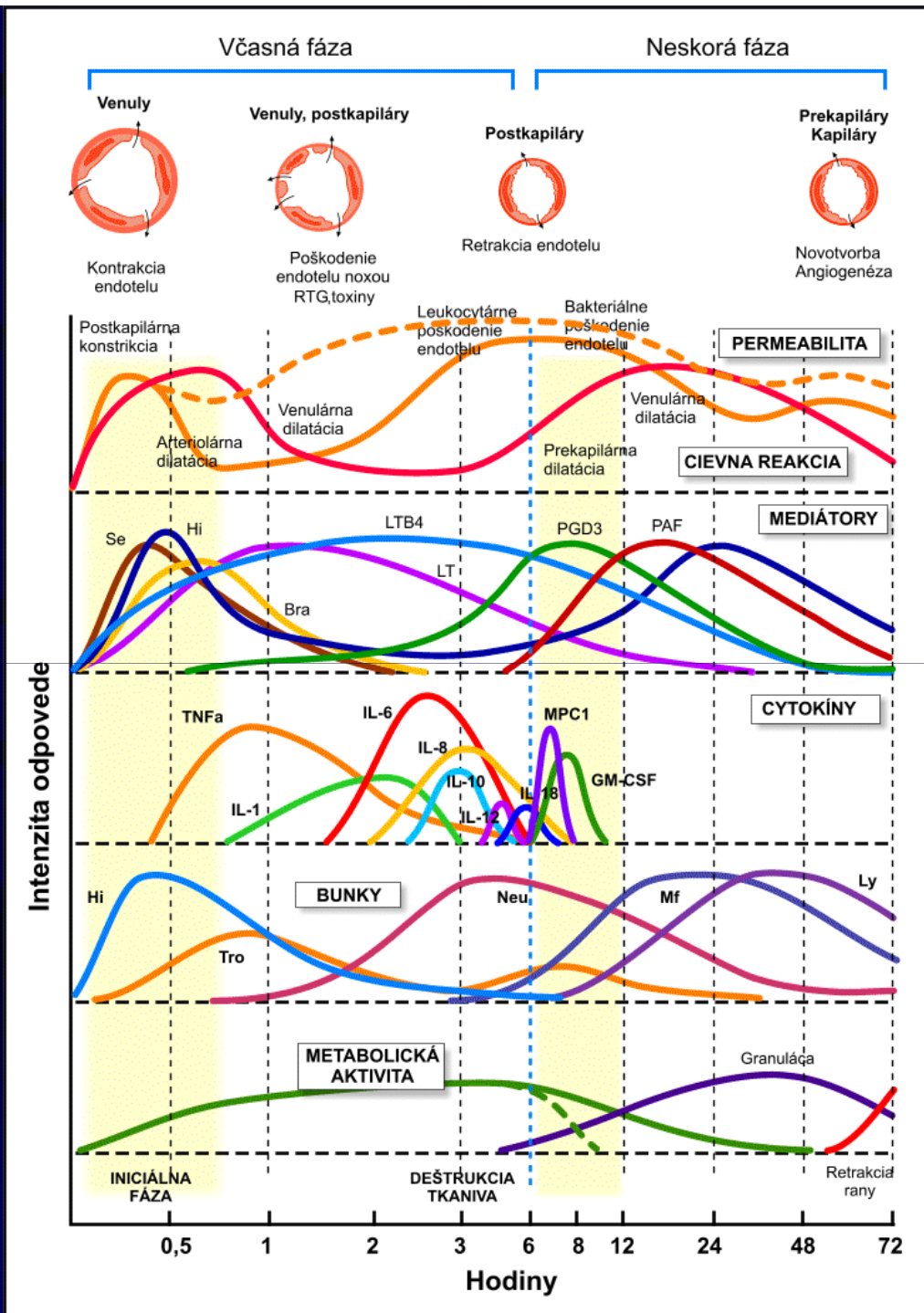
Uľahčenie
prezentácie
antigénu

Indukcia
iných
stimulačných
molekúl

Cytokíny pri bakteriálnom zápale

5) Oxid dusnatý (NO)

- **Produkovany**: endotel, makrofágy, neuróny, a pod.
- **Účinky**: relaxácia hladkých svalov - **vazodilatácia**
reaktívne formy kyslíka - **antimikrobiálna**
aktivita

Zníženie agregácie a adhézie Neu

Pokles kumulácie Neu v mieste zápalu

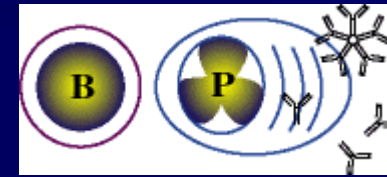

Akútny zápal

Komponenty:

- (1) Hemodynamické zmeny
- (2) Humorálna odpoveď (mediátory)
- (3) Celulárna odpoveď

(2) Celulárna odpoveď

Mastocyty - histamín

Neutrofily – fagocytóza,
bakteriálne infekcie

Eozinofily - alergie, parazity

Bazofily – histamín, alergie

Monocyty - fagocytóza

Makrofágy – fagocytóza

- prezentácia antigénu

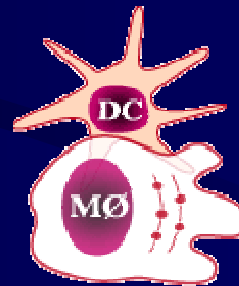
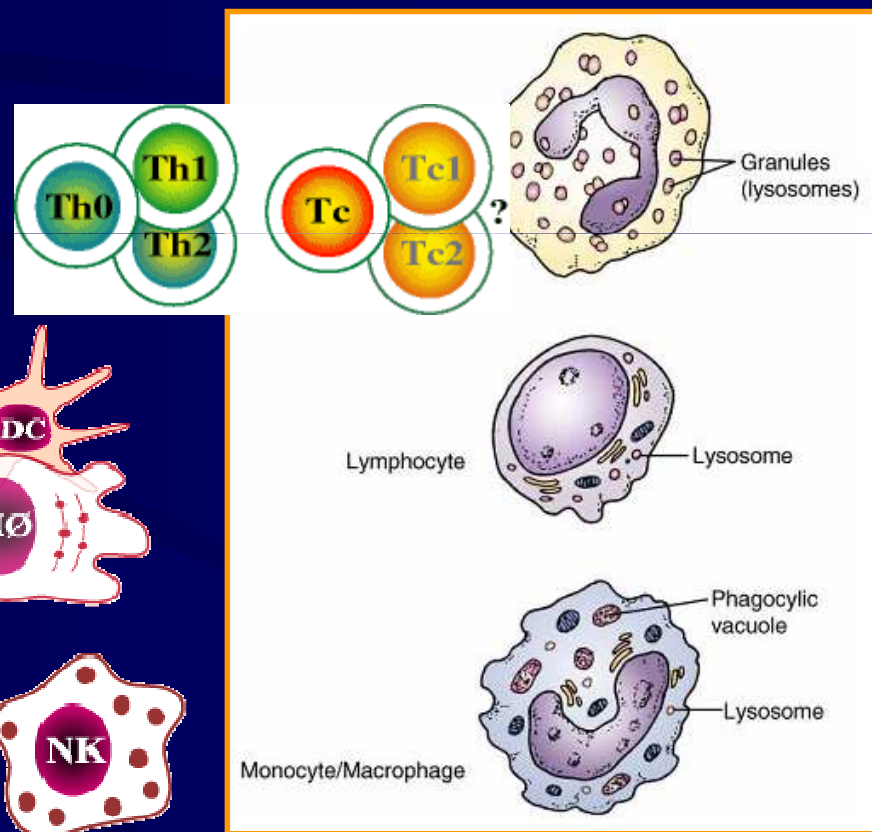
Dendritické bunky

- prezentácia antigénu

NK bunky – deštrukcia vírusom
infikovaných a nádorov

B Lymfocyty – produkcia protilátok

T lymfocyty – bunková imunita

(2) Celulárna odpoveď

1. Chemotaxia - chemotaxíny

2. Adhézia – adhezívne molekuly

- **Marginácia/Rolovania** - Selektíny
- **Pevná adhézia** - Integríny/Ig superrodina
- **Transmigrácia** – Ig superrodina

3. Fagocytóza

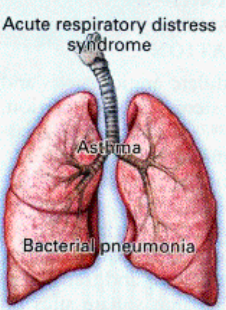
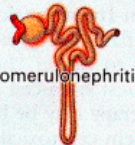
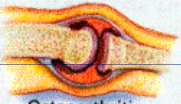

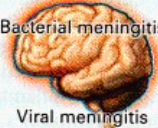
4. Cytotoxická odpoveď

5. Prezentácia antigénu

Chemokíny

PREHĽAD CHEMOTAXÍNOV (CHEMOTAKTICKÉ FAKTORY)

Lokalizácia	Chemotaxín	
Exogénne		FMLP (formylmetionyl leucyl fenylalanín), FNLP (formylnorleucyl fenylalanín)
Endogénne	Plazmatické	C3a, C5a, C4a, C5desArg, Fibrinopetid B, E, D, Kallikrein, Plasminogen activator
Endogénne	Celulárne	
	Metabolity AA	LTB4, 12-HETE, PAF
	Chemokíny CXC	IL-8, GRO a, IP-10, ENA-78, PF- 4, MIP - 2a, MIP - 2b, GCP - 2, NAP - 2, b - GP, MGSA
	Chemokíny CC	RANTES, MCP- 1, MCP-2, MCP-3, MIP - 1a, MIP -1b, I -309
	Chemokíny C	Lymphotactin
	Iné cytokíny	IL-1, IL-3, IL5, PDGF, TGF -b, TNF- a, M-CSF, G -CSF, GM-CSF
	Peptidy	Arg-Gly-Asp, Ala-Gly-Ser-Glu, Val-Gly-Ser-Glu

Inflammatory Disease	Infiltrate	Chemokine
Acute respiratory distress syndrome Asthma Bacterial pneumonia	Neutrophil	Interleukin-8; GRO- α , - β , - γ ; ENA-78
	Eosinophil, T cell, monocyte, basophil	MCP-1, -4; MIP-1 α ; eotaxin; RANTES
	Neutrophil	Interleukin-8; ENA-78
Sarcoidosis	T cell, monocyte	IP-10
 Glomerulonephritis	Monocyte, T cell, neutrophil	MCP-1, RANTES, IP-10
Rheumatoid arthritis Osteoarthritis	Monocyte, neutrophil	MIP-1 α , MCP-1, interleukin-8, ENA-78 MIP-1 β
 Atherosclerosis	T cell, monocyte	MCP-1, -4; IP-10
 Inflammatory bowel disease	Monocyte, neutrophil, T cell, eosinophil	MCP-1, MIP-1 α , eotaxin, IP-10, interleukin-8
 Psoriasis	T cell, neutrophil	MCP-1, IP-10, MIG, GRO- β , interleukin-8
Bacterial meningitis Viral meningitis	Neutrophil, monocyte	Interleukin-8; GRO- α ; MCP-1; MIP-1 α , -1 β
	T cell, monocyte	MCP-1, IP-10

Chemotaktické faktory

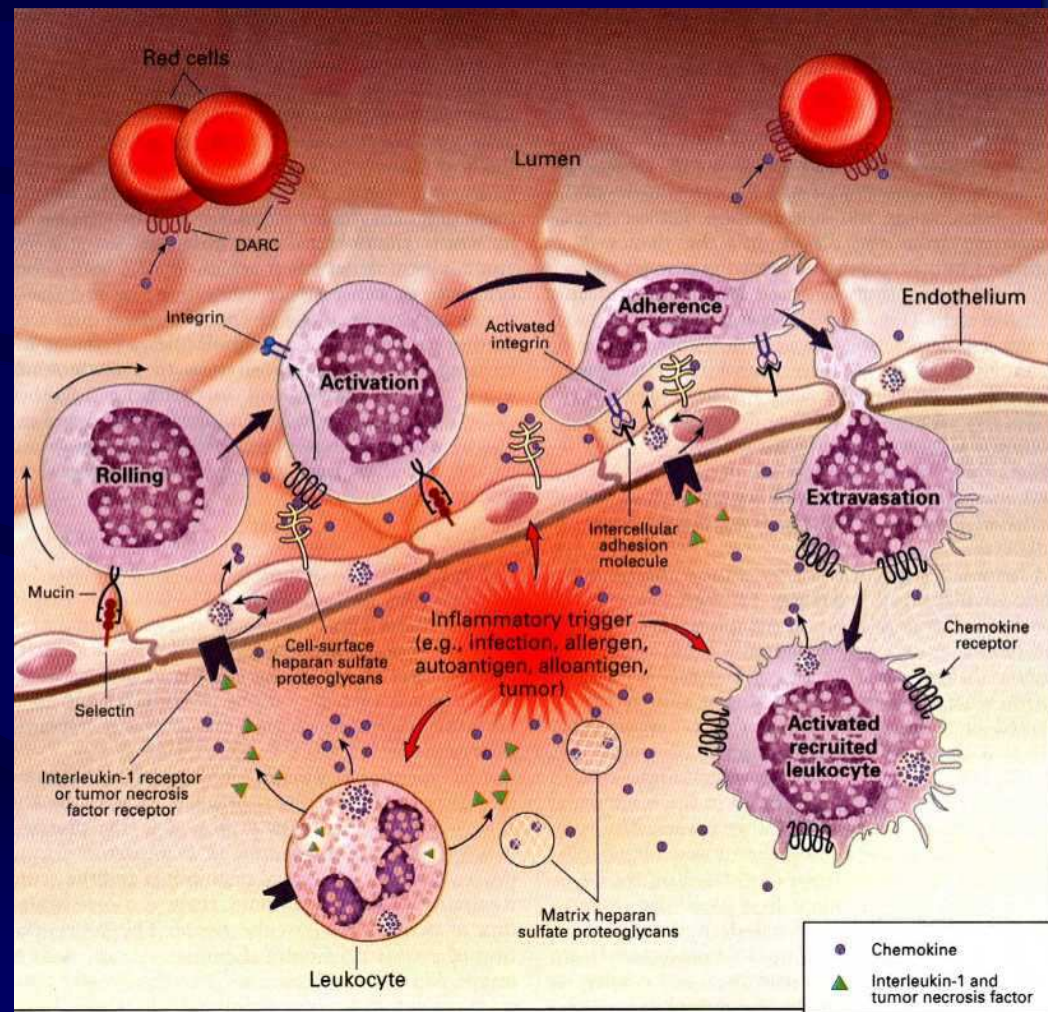
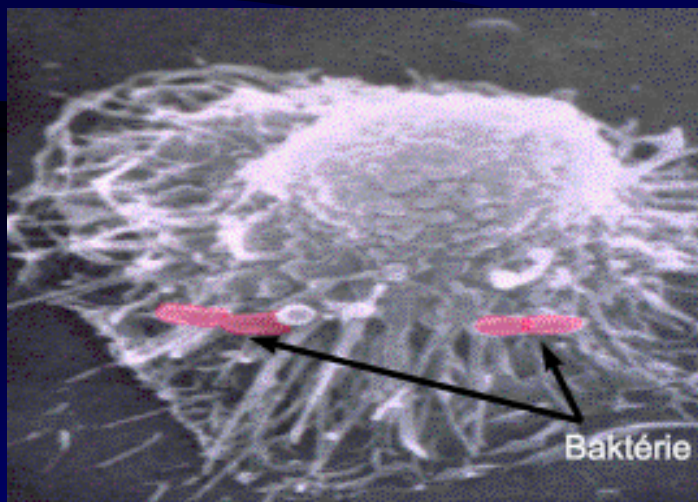
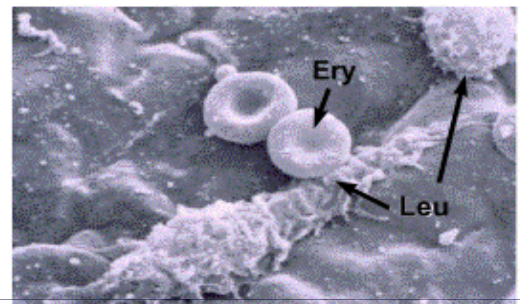
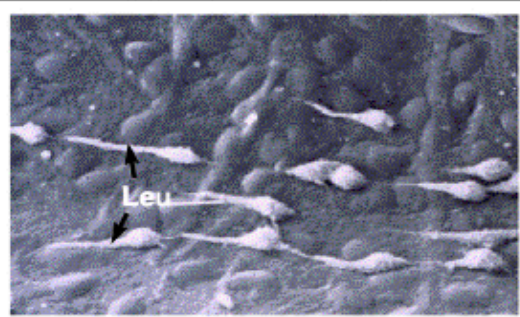
NECHEMOKÍNOVÉ CHEMOTAXÍNY

Chemotaxín	Chemotaxia
FMLP (formyl-Met-Leu-Phe)	Neu, Mo/ MF,
C3a, C5a	Neu, Mo/ MF, Eo
C5desArg	Neu, Mo/ MF, Eo, Ba
Fibrinopetid B, E, D	Mo/ MF (Neu)
Kallikrein	Neu
LTB4, 12-HETE, PAF	Neu, Mo/ MF
IL-1	Neu, Mo/ MF
IL-3,IL-5	Eo, Ba
PDGF	Neu, Mo/ MF
TGF - β	Neu, Mo/ MF, Ly, NK
M-CSF, G -CSF, GM-CSF	Neu, Mo/ MF
Arg-Gly-Asp, Ala-Gly-Ser-Glu, Val-Gly-Ser-Glu	Neu, Mo/ MF

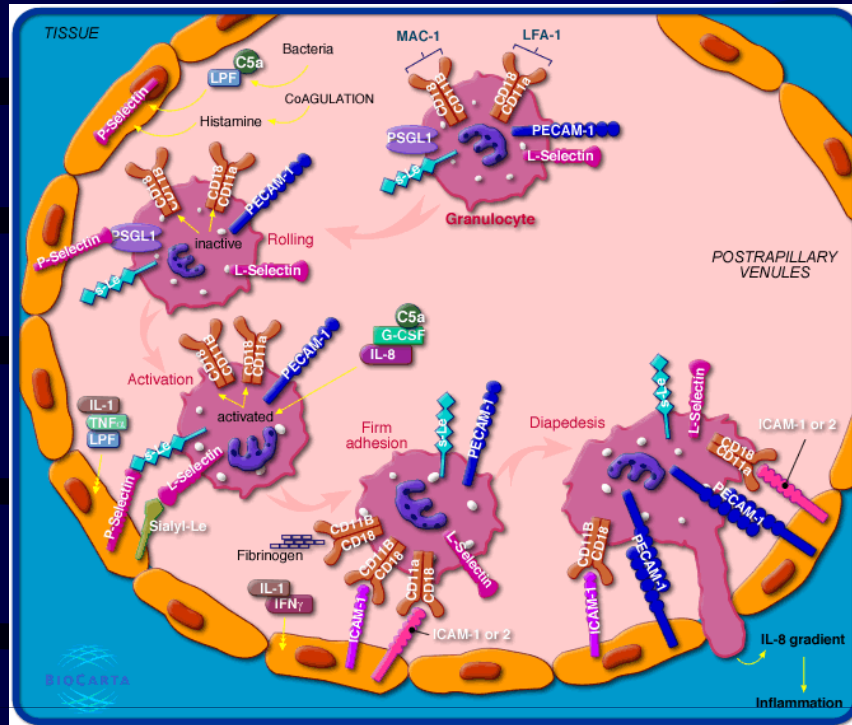
CHEMOTAKTICKÉ CYTOKÍNY

a- chemokínová rodina (CH 4q 12-21)		b- chemokínová rodina (CH 17q 11-21)	
Cytokín	Efekt	Cytokín	Efekt
IL-8	Neu, Ba, T-Ly	RANTES	Mo/ MF, T-Ly, Eo, Ba, Ma, NK
GRO α	Neu	MCAF/M CP - 1	Mo/ MF, T-Ly, Ba, NK
IP-10	Mo/ MF	MCP-2	Mo/ MF , T-Ly, Ba
ENA-78	Neu	MCP-3 /MARC	Mo/ MF, T-Ly, Eo
PF- 4	Neu, Fib	MIP -1a	Mo/ MF, T-Ly, Eo, Ba
MIP - 2a	Neu	MIP -1b	Mo/ MF, T-Ly
MIP - 2b	Neu	I -309	Mo/ MF T-Ly
GCP - 2	Neu	LTC	T-Ly, NK
NAP - 2	Neu, T-Ly	?	
β - GP	Neu, Fib	?	
MGSA	Neu	?	

Migrácia leukocytov

Diapedéza

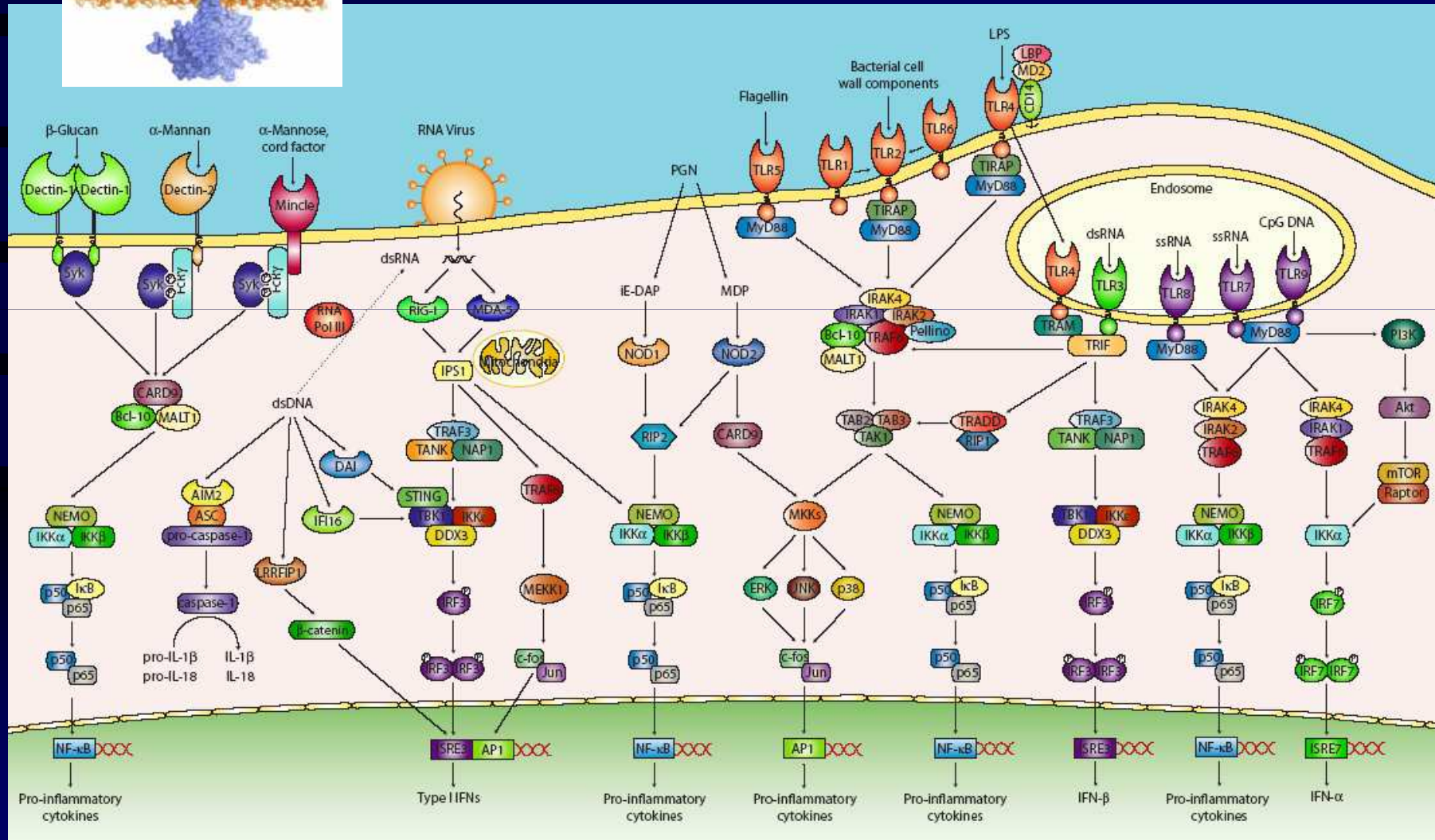
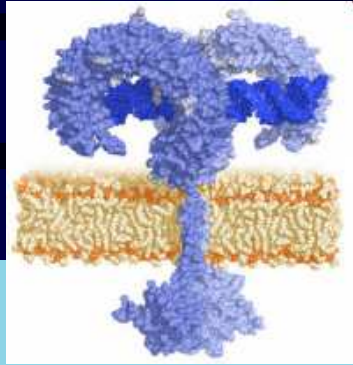

ADHEZÍOVÉ INTERAKCIE RIADIACE MARGINÁCIU LEUKOCYTOV (Leu) NA ENDOTELI (End)

Typ Interakcie	Leu - receptor	End - receptor	Biologický účinok
Selektín-selektínová	p150 sLex (CD15) sLex (CD15s)LAM-1	GMP140 ELAM-1 GlyCAM-1	Rolovanie Leu po okraji cievy, väzba k endotelu venúl
Integrín - imunoglobulínová	LFA-1 VLA-4Mac-1	ICAM-1ICAM-2VCAM-1	Adhézia (prilipnutie), rozšírenie priestorov medzi endotelom, postup k zapálovému ložisku
Imunoglobulín-imunoglobulínová	PECAM -1HCAM (CD44)	PECAM-1	Zvýšenie adhézie, tranendoteliálna migrácia Receptor viažúci glykozaminoglykány spojiva

Receptory Toll

(2) Celulárna odpoveď

Fagocytóza

1. Rozpoznanie a uchytenie

Opsoníny - *C3b, Ab, kolektíny*

2. Fagocytóza

- cytoskeletálne mechanizmy
- degranulácia

Do prostredia:

1. Lyzozomálne enzýmy
2. O_2 - metabolity
3. Eikozanoidy

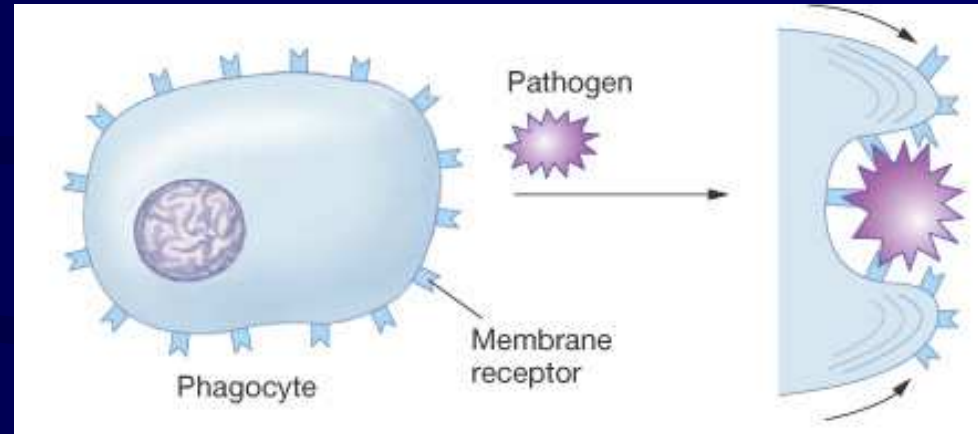
3. Degradácia

- O_2 -dependentné - H_2O_2 $\rightarrow$ *HOCl, NO*
- O_2 -independentné - *lysozým, kationické proteíny, defenzíny, laktoferín*

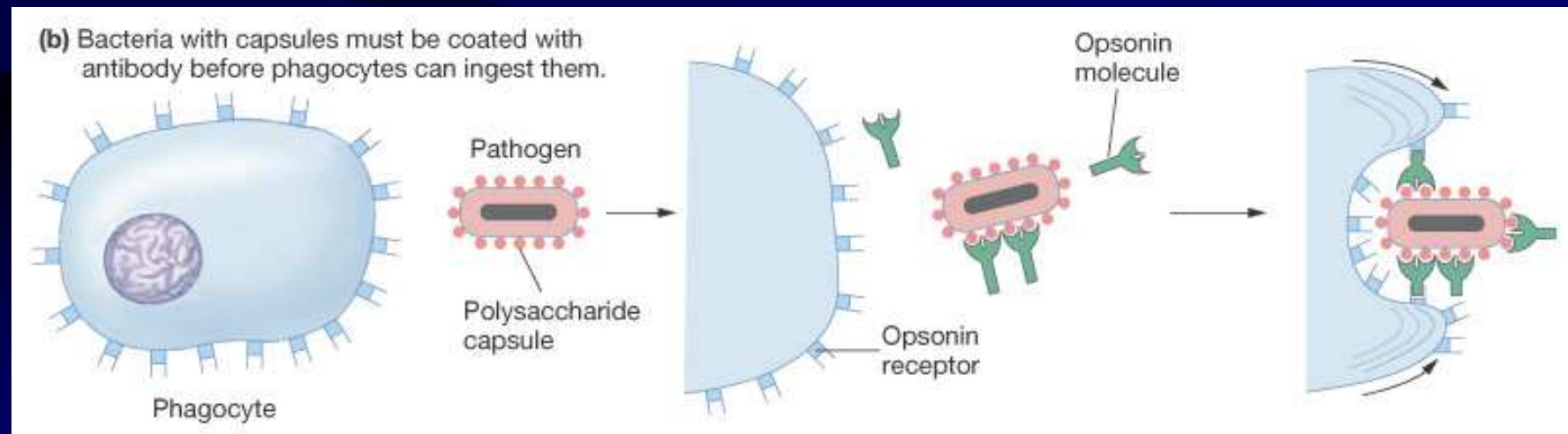

Fagocytóza

a) Priama interakcia s receptormi

a) Interakcia cestou opsonizácie (ochucovanie) Hlavné opsoníny: IgG, C3b

Baktericídna aktivita

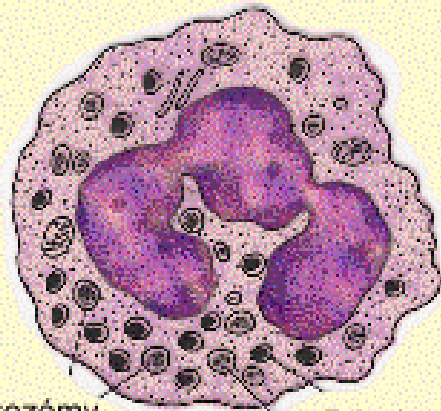
Neoxidatívne zabíjanie baktérií

- Lyzozomálne hydrolázy (granuly 1° a 2°)
- Baktericídny/permeabilitu zvyšujúci proteín (1° granuly – ničí Gram-neg. baktérie)
- Defenzíny (granuly 1°)
- Laktoferín (granuly 2° - chelátuje Fe)
- Lyzozým (granuly 1° + 2°, lysosomes)
- Baktericídne proteíny eozinofilov

Oxidatívne zabíjanie baktérií

- Superoxidový radikál ($\cdot\text{O}_2$) - tvorený NADPH oxidázou
- Peroxid vodíka (H_2O_2) - tvorený spontánnou dismutáciou superoxidu
- Kys. hypochlórna (HOCl) – tvorená premenou H_2O_2 prostrednítvom myeloperoxidázy
- Primárny baktericídny agens v neutrofiloch
- Hydroxylový radikál ($\cdot\text{OH}$)

Obsah granúl v Neu

Lyzozómy
Sekundárne granuly
Primárne granuly

1. Primárne (azurofilné granuly)

Myeloperoxidáza

Baktericídna a fungicídna aktivita

Lyzozým

Hydrolýza glykozylových väzieb medzi kyselinou acetylmuraminovou a acetylglukozamínom v membráne v citlivých baktériách. Kys. askorbová (vit.C), komplement a pod. túto citlivosť zvyšujú

Neutrálne a kyslé hydrolázy

Deštrukcia mikrobiálnych cytosolických komponentov, enzýmov, membrán cytoskeletu, a pod.

Elastáza

Degradácia extracelulárnej hmoty - likvifikácia zápalového ložiska - napomáha započatiu hojenia

Katepsíny

Fosfolipáza A2

Degradácia lipidov membrán a cytosolu

2. Sekundárne (špecifické granuly)

Lyzozým

Degradácia lipidov membrán a cytosolu

Fosfolipáza A2

Alkalická fosfatáza

Kolagenáza

Degradácia extracelulárnej hmoty v meste zápalu, dôležité pre započatie hojenia

Laktoferín

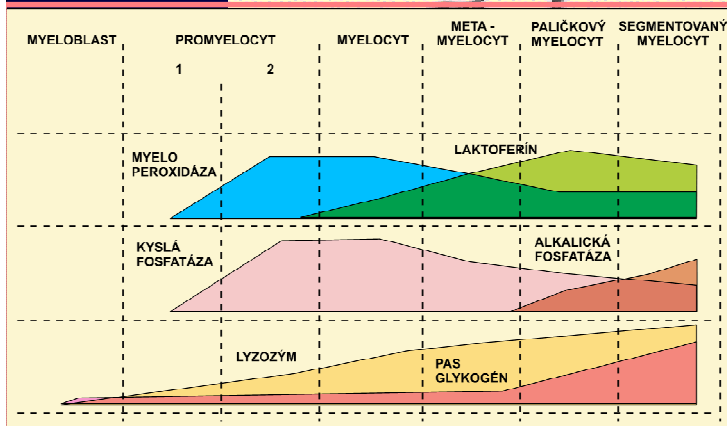
Poškodenie makromolekúl cheláciou železa - bakterioštáza; Katalyzuje tvorbu hydroxylových radikálov

Väzobný proteín Vit.B12

3. Terciálne (C- partikuly)

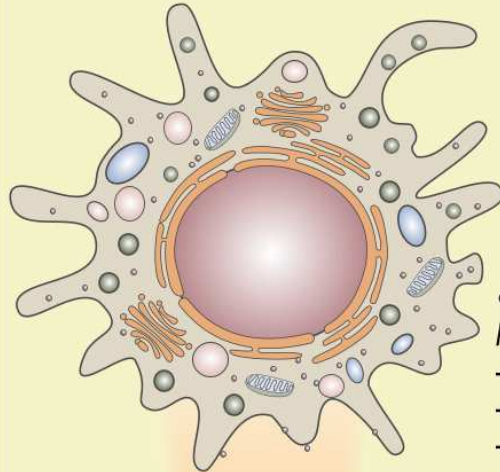
Gelatinázy

Katepsíny

Monocyty/ Makrofágy

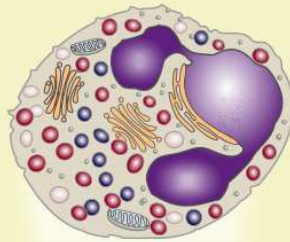
- Chronický zápal (princip. bunky)
- Akútny zápal (neskoré b., fagocytóza)
- Hojenie, koagulácia, fibrinolýza

- Lyzozomálne enzýmy
- Kyslé hydrolázy,
- Neutrálne serínové proteázy,
- Metaloproteázy (kolagenáza, elastáza, atď.),
- Prostaglandíny/Leukotriény,
- Plazminogénový aktivátor
- Cytokíny (TNF α , IL-1, IL-6, chemokíny, IL-8, MCP-1)
- Reaktívne formy kyslíka

Neutrofilý

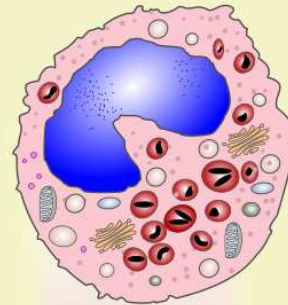
- Akútny zápal (princip. bunky)
- Tkanivová deštrukcia

- Lyzozomálne enzýmy
- Primárne (azurofilné) granuly*
- Myeloperoxidáza, Manozidáza,
- Kyslé hydrolázy, Neutrof. elastáza,
- Defenzíny, Lyzozým, Katepsín G,
- BIP, Fosfolipáza A2
- Sekundárne granuly* - Laktoferín,
- Kolagenáza, Alkalická fosfatáza,
- Katelicidín. Fosfolipáza A2
- Lyzozým, Aktivátor komplementu,
- Terciálne granuly* Gelatináza,
- Katepsíny, Glukuronidáza, PAK.
- Reaktívne formy kyslíka, NADPH-oxidáza, superoxid dismutáza
- Cytokíny (TNF α , IL-1, IL-6, chemokíny)

Eozinofily

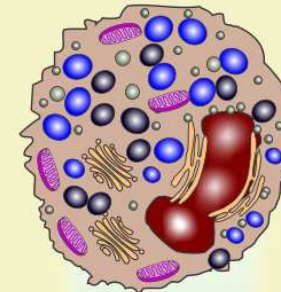
- Akútny zápal (parazit. inf.)
- Chronický zápal
- Hypersenzitivita

- Lyzozomálne enzýmy
- Katepsíny
- Hlavný bázický proteín (MBP)
- Eozinofilný kationický prot.
- Eozinofilná peroxidáza
- Kyslá fosfatáza, Histamináza
- β -glukuronidáza, Arylsufatáza B
- Fosfolipáza D,
- Prostaglandíny E1, E4
- Cytokíny
- Reaktívne formy kyslíka

Bazofily

- Akútny zápal (parazit. inf.)
- Hypersenzitivita (alergie)

- Histamín
- Proteoglykány (heparin, chondroitínsulfát),
- Enzýmy
- elastáza, lyzofosfolipáza,
- peroxidáza
- Cytokíny (TNF α , IL-4, ...)
- Leukotriény (LTC, LTD, LTE)
- PAF (trombocyty aktivujúci faktor)
- Eozinofilné chemotaktické faktory

KONGENITÁLNE DEFEKTY FAGOCYTÁRNEJ AKTIVITY

Porucha	Defekt	Manifestácia
Chronické granulomatózne ochorenie	Insuficientné respiračné vzplanutie NADPH-oxidáza (membrán. komp.) NADPH-oxidáza (cytoplaz. komp.)	Zvýšené riziko pyogénnych infekcií (Staph. epidermis, Staph. aureus, Aerobacter aerogenes, Serratia marcenscens) a mykóz (Aspergillus)
Tažká deficiencia G6PD	Insuficientné respiračné vzplanutie Chýba produkcia NADPH v hexozomonofosfátovom skrate	Neschopnosť čeliť pyogénnym infekciám (Staph. aureus, Aerobacter aerogenes), mykózam (Aspergillus)
Deficit myeloperoxidázy	Respiračné vzplanutie normálne Spomalený O ₂ - zabíjací mechanizmus lebo chýba MPO-H ₂ O ₂ systém	Zvýšené riziko infektov atakovaných MPO-H ₂ O ₂ v neutrofiloch (Candida albicans)
Deficiencia leukocytárnej adhézie 1	Defektívny beta reťazec Leu-CAM integrínov leukocytov (CD11/CD18) hlavne Mac -1 a gp150, 95; porucha diapedézy Leu	Rekurentné bakteriálne infekcie
Deficiencia leukocytárnej adhézie 2	Defekt sLE _x - sializovaného oligopeptidového Lewis antigénu X, receptora pre selektíny; Porucha rolovania a adhézie Leu k endotelu	Rekurentné bakteriálne infekcie
Deficiencia špecif. granúl Neu	Absencia špecifických granúl neutrofilov	Rekurentné bakteriálne infekcie
Chédiak-Higashiho sy (AR- heredit. ochorenie)	Abnormálne veľké lyzozómy neutrofilov a trombocytov; lyzozomálna aktivita a tvorba ROS normálna; neú- činná spomalená fagocytóza	Rekurentné bakteriálne infekcie a vznik lymfoidných tumorov vedú k včasnej smrti

ZISKANE DEFEKTY FAGOCYTARNEJ AKTIVITY

Pridružený defekt	Patologické stavy, ochorenia	Manifestácie
Porucha chemotaxie leukocytov a monocytov	Popáleniny, Diabetes mellitus, malignity, sepsa, imunodeficiencie; pretrvávajúce infekcie	Predĺženie trvania zápalov a procesu hojenia; vznik chronických zápalov
Porucha adhézie	Hemodialýza, diabetes mellitus	Predĺženie trvania zápalov a procesu hojenia; vznik chronických zápalov
Porucha fagocytózy, mikrobicídnej aktivity	Leukémia, anémia, sepsa, diabetes mellitus, malnutricia; chronické mentálne ochorenia (?)	Rekurentné infekcie; vznik chronických zápalov

PROTEKTÍVNE MECHANIZMY PATOGÉNOV PROTI FAGOCYTOU

Patogén	Mechanizmy
Streptococcus	Exotoxíny (streptolyzíny); spomalenie chemotaxie, priamy toxický efekt na Leu Antifagolytický povrchový komponent (M protein)
Pneumococcus, Haemophilus influenzae Klebsiela pneumoniae	<i>Antifagocytická polysacharidová kapsula</i>
Staphylococcus	Exotoxín (a-toxín) zabíjajúci Leu Komponent steny (protein A) interferuje s opsonizáciou väzbou na Fc Ab
Bacillus anthracis	Antifagocytická capsulárna zložka (poly-D-glutamová kys.)
Escherichia coli	Rezistencia na fagocytózu a fagolýzu (K antigen)
Salmonella typhi	Rezistencia na fagocytózu (Vi antigen) i fagolýzu
Mycobacterium	Rezistencia na fagocytózu a enzymatickú digenciu (vysoký obsah lipidov a voskov v celulárnej stene)

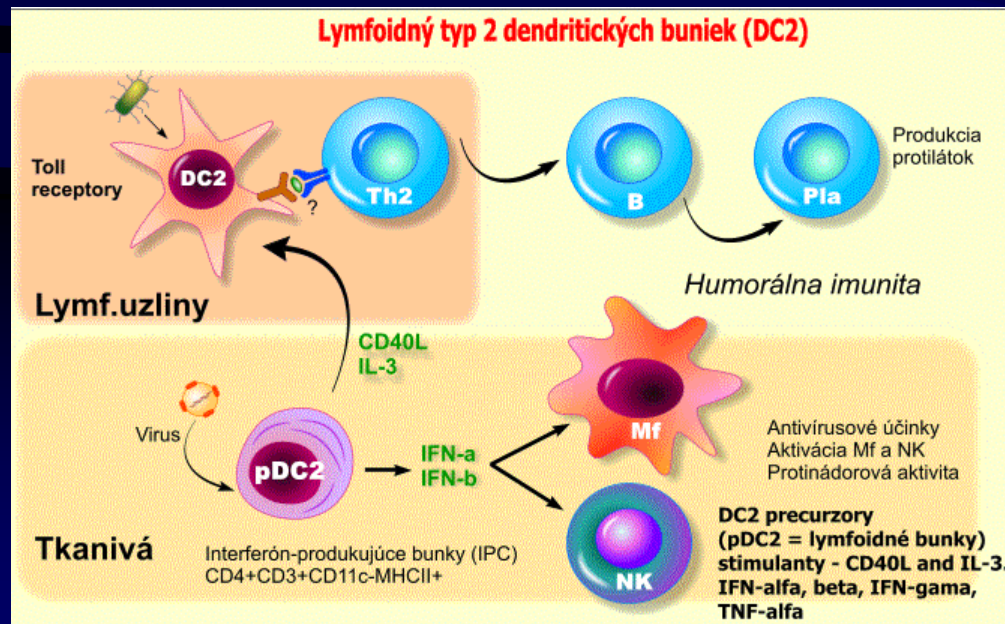
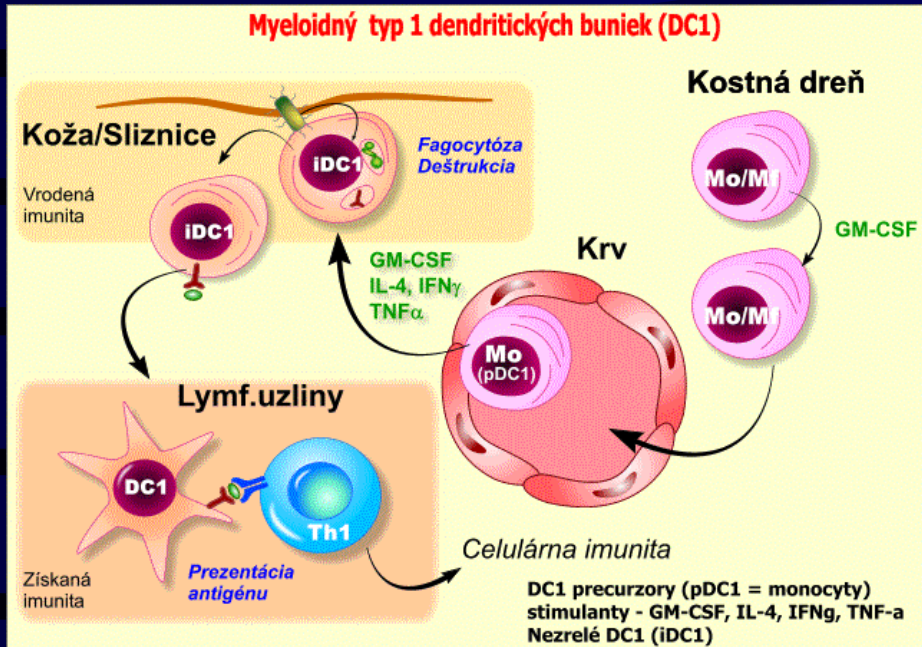
Prezentácia antigénu

Prepojenie nešpecifického a špecifického imunitného dozoru

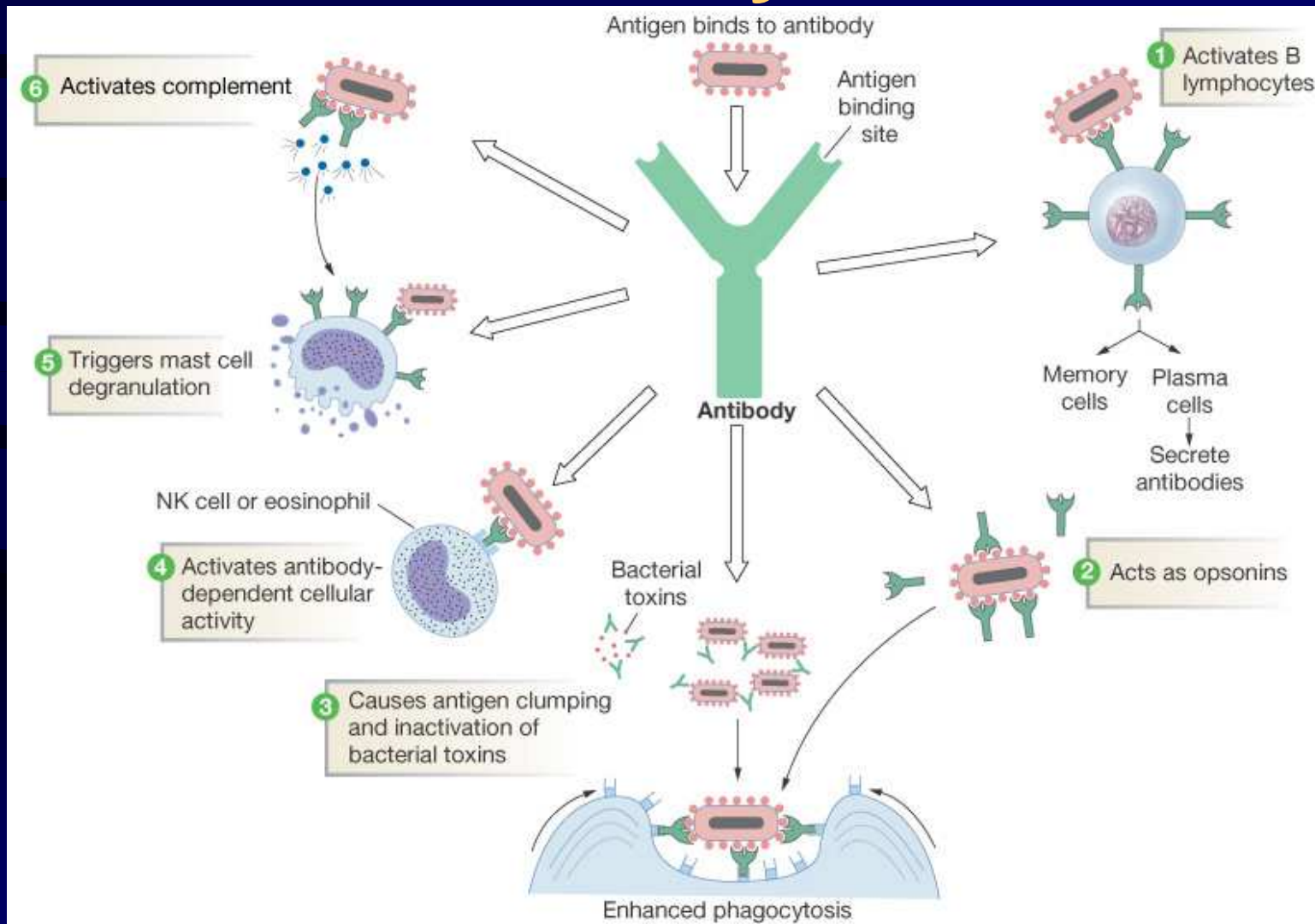
Antigén prezentujúce bunky:

makrofágy

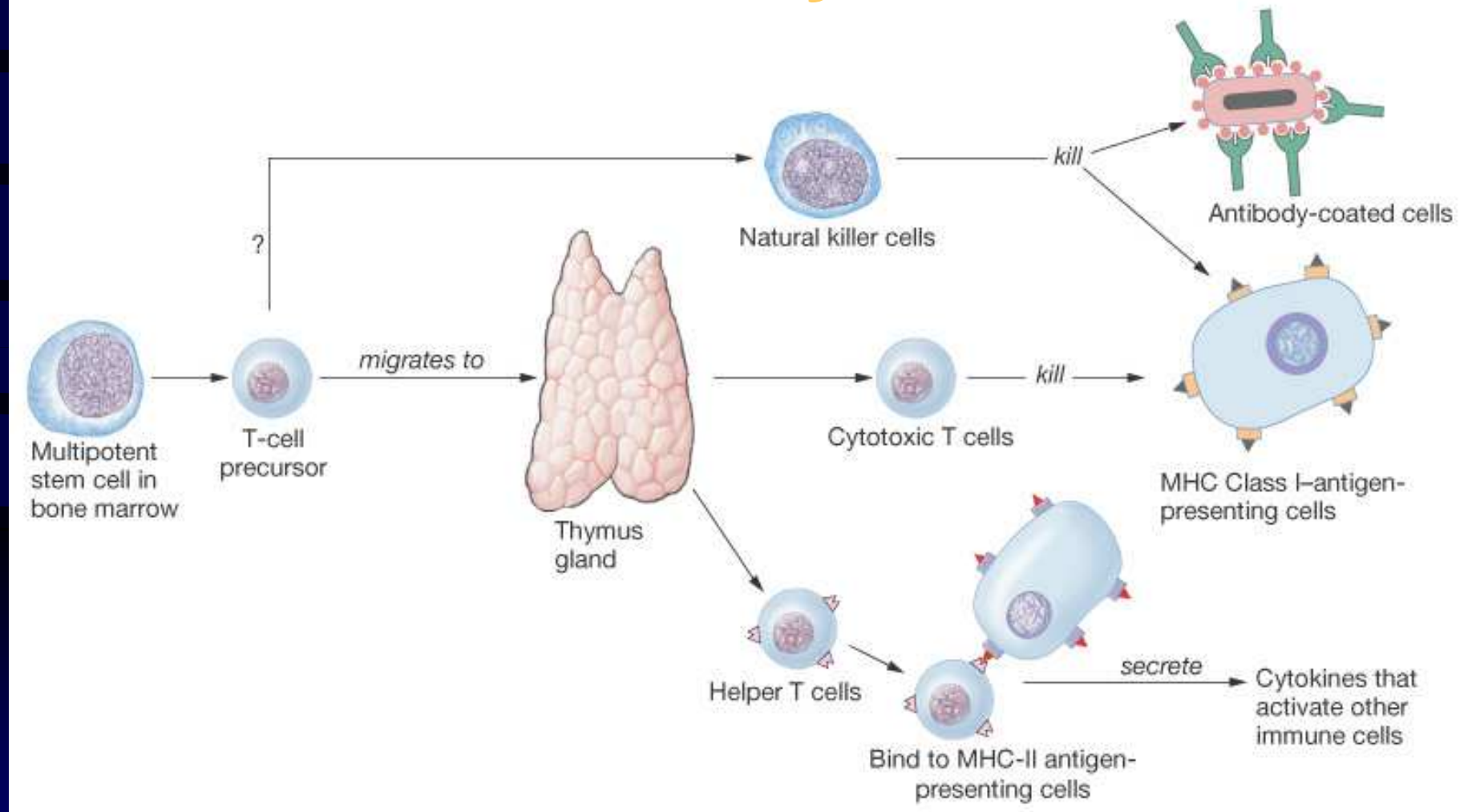
dendritické bunky

Význam B-Ly a protilátkové imunity

Význam T-Ly a protilátkové imunity

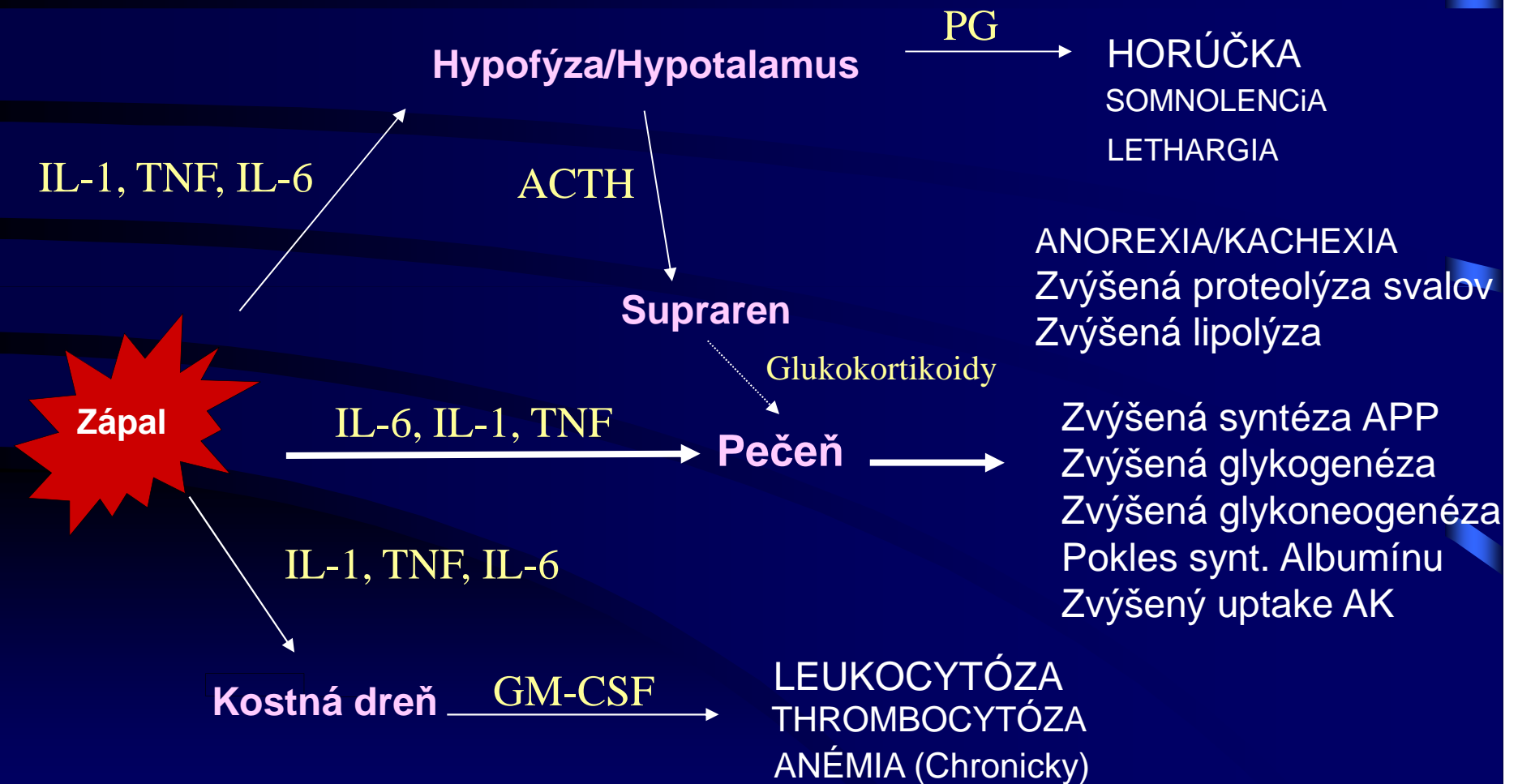
KLINICKÉ PREJAVY

Zápal – Celková odpoveď

- **Reakcia akútnej fázy (APR)**
proteíny akútnej fázy (CRP, α 1-AT, koagulačné faktory, C3)
- **Leukocytóza** (event. leukopénia)
- **Horúčka (febris)** (event. subfebrilita, bez zvýšenia teploty)
- **Zvýšená sedimentácia Ery (FW)**
- **Metabolické zmeny** - zmeny iónovej koncentrácie
- **Stresová reakcia** - Únava, vyčerpanosť, bolesť

Reakcia akútnej fázy

Proteíny akútnej fázy (APP)

Pozitívne APP: (50% ceruloplasmin) y (1000x CRP, SAA)

Úloha ? different physiological immune functions

- **Zničenie alebo inhibícia mikrovbiálnej aktivity** C-reactive protein (CRP), mannose-binding protein (MBP), complement (C3a, C5A, C2), ferritin, ceruloplasmin (Cp), serum amyloid A and P (SAA) SAP, haptoglobin (Hp).
- **Negatívny feedback na zápalovú odpoveď**, napr. serpíny (α1AT, α1AChT),
- **Kagulácia** : alfa 2-macroglobulin, etc.

Negatívne APP: pokles počas zápalu

Úloha ?: umožnenie zvýšenia "pozitívnych"APP

- albumin, transferrin, transthyretin, retinol-binding protein, antithrombin, transcortin.

APP sa odlišujú u rôznych druhov zvierat i človeka

Mammals	Birds
Positive reactants	
TNF-α, IL-1, IL-6, cortisol	TNF-α, IL-1, IL-6, cortisol
SAA, CRP, Hp, AGP, etc.	SAA, CRP, hemopexin, AGP, etc.
Fibrinogen, Ceruloplasmin	Fibrinogen, Transferrin, Ceruloplasmin
Cu	Cu, Ca
Negative reactants	
TTR, RBP	Hp
Albumin, Transferrin	Albumin
Fe, Zn, Ca	Unbound serum iron, zink

